it blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

gericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

OFDBESTUUR. . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
CHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

INHOUD: Los van Indië? — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — — Reis-Indrukken. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Anhem, II. Breda, III. Utrecht). — Mededeelingen. — Mutaties van 20 tot 27 Mei.

Los van Indië?

Wanneer een Nederlandsche oorlogsbodem na zijn vastgesteld verblijf in Indië weder naar het Vaderland in Europa terugkeert, dan is het gewoonte, dat de commandant inplaats van het commando „Hiew op je anker", het velen als muziek in de ooren klinkende „Los van Indië" hooren laat.

Niet, dat deze menschen zoo'n hekel aan Indië hebben, al is het niet direct ideëel, Indië op een oorlogsschip te doorkruisen, waar de ruimte aan boord zoo beperkt is en men overdag van alle kanten aan de felle hitte van de tropische zon blootgesteld is, maar in het Moederland wachten familie en kennissen, die men reeds te lang niet zag en waar men dus naar terugverlangt.

Over dit „Los van Indië" wil ik het hier echter niet hebben, zelfs als wordt het dan gebruikt door menschen, die Indië van aanschouwen hebben leeren kennen, maar meer speciaal over de tegenwoordig vaak gehoorde leus, die ook door sommige politieke partijen in hun program opgenomen werd en die wij bij de aanstaande verkiezingen wel weder zullen zien naar voren komen.

Ook een praatje over politiek ligt hier niet in mijne bedoeling, daar de redactie anders met dit stuk korte metten gemaakt zou hebben en gij evenmin als ik het dan gedrukt zou hebben gezien.

Waar ik u wel op attent wensch te maken, is, dat Indië zooveel spoediger dan het Europeesche gedeelte van ons Nederlandsche Rijk door de malaise heen gekomen is, ja, zelfs het Gouvernement ging voor met eene kloppende begrooting te maken en allen, die met Indië te maken hebben, zagen met genoegen hoe de Indische gulden de pariteit bereikte.

Waar dit een belang voor velen gold, daar bestaat er nog een grooter, namelijk het algemeen belang en daarvoor wil ik een oogenblik uwe aandacht vragen.

Kijk eens naar de prijzen van de Indische producten over dit en het afgeloopen jaar, kijk eens naar de beursnoteeringen van de Indische cultuur- en andere maatschappijen en gij zult zien, dat deze over het algemeen hetzelfde beeld vertoonen, een beeld van bloei, waar vele binnenlandsche ondernemingen reikhalzend naar uitzien.

Dividenden worden uitgekeerd, zooals men gedurende en na den grooten Europeeschen oorlog niet meer gewend was en die ons kleine landje grootendeels ten goede komen.

Gelooft gij, dat deze het Nederlandsche volk in zijn geheel niet aangaan?

Gelooft gij, dat deze gelden alleen ten voordeele van kapitalisten en slechts enkele anderen zijn?

Ziet, dit is, wat te weinig besproken wordt en waarover het gros der bevolking te weinig nadenkt!

Men bedenkt niet, dat deze in Indië verdiende gelden gestadig door de geheele bevolking doordruppelen, dat zij het zijn, waardoor ons geheele volksbestaan datgene kan zijn, wat het nu is en denkelijk blijven kan.

Waar zou de benarde winkelstand blijven, wanneer dat geld niet naar Nederland kwam, waar zou de arbeidersstand van leven, hoe zou men van iedere bijzondere groep de belastingen kunnen innen, wanneer de Staat het hebben moest van wat in Nederland zelf verdiend wordt en waar zouden de uitkeeringen aan de werkeloozen van betaald moeten worden?

Weet gij dat, lezer?

Daarom mogen wij, van hoog tot laag dankb[aar] zijn en er eenige oogenblikken aan wijden, dat [wij] niet los van Indië zijn, want zelfs het klein[e] boertje op de heide profiteert van wat in het zw[eet] des aanschijns in Indië wordt verdiend.

Dit klinkt nu alles wel zeer materialistisch en [ik] hoor reeds velen uitroepen, dat zij het ethisch[e] doelen, maar dan staat hier tegenover, dat in In[dië] evenzeer hooge belastingen noodig zijn en d[ie] grootendeels door het Europeesche kapitaal en z[ijn] helpers opgebracht worden en dat die belastin[gen] voor volkswelvaart en opbouw gebruikt worde[n].

Cijfer deze categorie van belastingbetalers e[ens] weg en zie wat er overblijft?

Men mag schimpen zooveel men wil, maar m[en] kan er geen ander middel voor in de plaats s[tellen] om Indië op te voeden en op den duur tot [zelf]bestuur te brengen.

Als men in Indië even hard blijft werken, e[n] evenmin het ideëele vergeet, zooals thans gesch[iedt,] dan moet een ieder erkennen, dat er slechts [één] weg kan bestaan, die ten voordeele van Indië [en] Nederland is en dat is krachtige samenwerki[ng].

Dus voorloopig geen „los van Nederland", g[een] „los van Indië"!

F. VAN PESKI.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Celebes.

Van Ternate over Menado naar Paloe.

Iets vooral over de „wilde" Papoea's.

'k Heb in m'n vorigen reisbrief iets vergeten, [dat] ik hier nog even wil vertellen, omdat het z[oo'n] mooien kijk geeft op het karakter van den „wil[den]" Papoea.

31 Augustus waren verschillende stammen, [wo]nende in en bij de Humboldtsbaai, naar de[n] [be]stuursambtenaar te Hollandia gegaan. Na [zij] hadden gedanst en zich op andere gepaste wijze vermaakt, keerden ze naar hun dorpjes terug. Twee kampongs hadden al jarenlang een veete onder elkaar. 't Was een goede gelegenheid die 's nachts van uit de prauwtjes eens uit te vechten. De bogen werden gespannen, de pijlen vlogen links en rechts en na heel korten tijd waren er 'n doode en gewon[den] te betreuren. De schuldigen waren gauw ge[vonden] en veroordeeld tot drie jaren dwangarbeid buiten hun woonplaats. Die straf is uiterst zwaar voor een primitief mensch! Ver van zijn dorp[s]genooten, krijgt hij heimwee, zóó sterk, dat hij ver[suft] en sterft. Een groote rol bij dit proces speelt ook het feit, dat hij verandering van voeding niet verdraagt en daardoor maag- en darmaandoenin[gen] van ernstigen aard krijgt. Of het heimwee be[]rust op animistische levensbeschouwingen, hier[]van kon ik tot mijn spijt geen zekerheid krijgen. Voegt men bij dit alles nog de omstandigheid, dat de dwangarbeider overal in den archipel te werk kan worden gesteld en heel vaak naar plaatsen wordt gezonden, waar b.v. malaria in erge mate heerscht, dan zal men het met mij eens zijn, dat de straf, dien Papoea's opgelegd, uiterst zwaar is. Er is echter meer! In de dwangarbeiderskwartie[]ren gekomen, worden de nieuw aangekomen[en] „ontgroend". Men wil weten wat er „in" zit. H[et] is gebeurd, en het gebeurt *nog*, dat men nieuwe[]lingen gelastte menschelijke faecaliën op te eten. Wie weigerde, werd gedwongen. Verzette er zich iemand, en kon hij door lichaamskracht zijn bela[]gers baas worden, dan werd hij tot hoofdman, ver[]tegenwoordiger der „zaal", geproclameerd. Het is uitgesloten, dat een Papoea ooit die „eer" zal te[]beurt vallen. Wel leert hij van het boeventuig [in] zijn omgeving veel, wat hem, den onbedorvene to[t]

... „boaja", behept met geslachtsziekten, enz., ...akt. Men ziet, de straf is niet alleen wreed en ...ar, maar ook onmenschkundig!

De Papoea's, bovengenoemd, zouden per gouver...nementsstoomer Fomalhaut worden vervoerd. De ...schen kwamen aan boord, waarbij al hun ...psgenooten ze uitgeleide deden. Het wemelde ... dicht met menschen bezette prauwen om het ...ip. Ik mengde me op het tusschendek onder de ...wilden", die schuw voor me op zij weken. Ze wa...n afkomstig van een paalwoning-dorpje, dat ik ... dag te voren had bezocht om er te kieken. ...n wandelden de flinke kerels fier over de smalle ...dertjes, waarop ik me bijna niet durfde voort...egen, nu was alle fierheid verdwenen. Ik had ...g medelijden met de stakkers. Aan den kant ...nde, zag ik plotseling een paar magere, rim...ge vingers over de reeling glijden. Ik keek naar ...eden en zag een heel, heel oud vrouwtje, dat in ... klein prauwtje het schip langszij was geko...n. Staan kon ze niet meer. Ze hield zich met ...r uitgeteerde lichaam aan de reeling vast, waar ...heel wat moeite haar vingers de hand van een ...gen, krachtigen Papoea, ik denk haar zoon, ...den. De stakker snikte, beefde over heel haar ...aam, maar ze vond de kracht af en toe de hand ...streelen. De jonge man zei niets, staarde naar ...bergen in de verte, bewoog zich niet. Dat duur...tot de boot floot en alle prauwtjes als schichtige ...rden in de wei, uit elkaar stoven. De schroef ...on te draaien, er kwam een weinig vaart in het ...ip. De vrouwen weenden en snikten, de kinde...n huilden, de mannen zwegen, maar riepen de ...annenen met hun dajongs een vaarwel toe, ... krachtiger taal sprak dan tranen en zuchten. ... was een tooneel van ellende, verdriet en smart ... mij, de Europeaan, vertegenwoordiger van het ...erheerschende ras, diep, heel diep trof. De Fo...malhaut liet gauw alle prauwen achter zich. De ...m was afgedraaid. Mijn gevoel van recht was ...aar geschokt.

Aankomst te Ternate.

...g heel vaak nadenkend over het voorval, kwam ...te Ternate. 't Is een typisch oud plaatsje met ... reê, die uitmunt door natuurschoon. Machtige ...kanen stijgen uit de zee in een soms volmaak... kegelvorm op, wat vooral in den ochtend, als ...zon haar licht op de toppen doet spelen, won...schoon is. Eén der bergen noemt men wel eens ...t hoofd van Bismarck." Op den top van dien ...g, die veel overeenkomst vertoont met een men...elijk hoofd, staan drie klappers. Uit de verte ...en die veel op de spaarzame haren, die indertijd ...t hoofd van den ijzeren kanselier versierden!

De woon- en woningtoestanden te Ternate komen ...reen met die der groote centra op Java. Er ...cht op het heele gebied der stedenhygiëne een ...gerlijke verwaarloozing. Er is 'n gebrekkige wa...rvoorziening, maar de prises d'eau zijn nooit ...misch-bacteriologisch onderzocht. Men kookt ... water want men vertrouwt het niet. Er zijn ...nen in overweging den waterafvoer te verbe...en. Ik geloof niet dat men er over het personeel ...chikt, geschikt en in staat om een rioleering te ...werpen. Zou dit niet iets zijn voor de afdeeling ...aineeringswerken van het te vormen departe...nt der volksgezondheid? (thans nog zeer onjuist ...G. D. genoemd).

Zeer sympathiek vond ik de stichting van het ...seum, waarin men verschillende voorwerpen, ...rekking hebbende op de geschiedenis der oude ...ging, had bijeengebracht. Dáár, in het muse... toegankelijk voor iedereen, zijn die poesaka ...r op hun plaats dan in de „roemah gadjah" te ...tavia of het rijksmuseum te Amsterdam.

...rdig is de wijze, waarop sommigen er vis...en. Dat gaat zoo: twee mannen nemen met hun ...len plaats in een prauwtje. De een roeit, de ...er laat aan een lange bamboe een vlieger op. ...vlieger heeft een staart. Dit is het eigenlijke ...snoer. De dienst die bij ons de dobber op golvend of kabbelend water verricht: beweging brengen in het aas, wordt hier waargenomen door den vlieger. Hij danst boven het water op en neer, en neemt dan het aas mee. Het vischje, dat toevallig het spel ziet, hapt toe en het is gevangen.

Ik vergat nog te vermelden, dat die rijkssieraden, waaraan indertijd de sultan van Ternate zijn mystieke macht ontleende, niet in het museum worden bewaard, maar in 's lands kas. Op verzoek kan men ze bezichtigen.

Tal van oude forten herinneren aan het verblijf van Portugeezen en onze voorvaderen. Van Ternate begaf ik me naar Menado. Van het verblijf aan boord stelde ik mij niet veel voor. Te Manokwari had men mij al ingelicht: mieren in de hutten, Chineesch bedieningspersoneel en een gezagvoerder die de eigenschappen mist, welke men aan hem, die een dergelijke betrekking bekleedt moet stellen. Waar gezagvoerder voorgaat, volgde de rest. De stemming onder de weinige passagiers was niet zooals ik die op mijn reizen gewend was. Geen van allen hebben wij den gezagvoerder bij het verlaten van de boot gegroet. Dit teekent den toestand. Bij het debarkeeren niet de minste hulp! En dit, niettegenstaande persoonlijke aanbeveling van de directie! Mijn barang moest in een prauwtje worden vervoerd. Het prauwtje was lek en mijn barang werd nat. Een paar witte pakken waren onbruikbaar geworden. Dit was me hoogst onaangenaam, want het kost me bij voortdurend ambulant zijn, groote moeite om steeds toonbare kleeren te kunnen dragen.

Van Tobelo vermeld ik alleen, dat er een klaperonderneming is, die aan de zending toebehoort en dat deze er ook een ambachtsschool houdt. Over de resultaten er van kan ik geen inlichtingen krijgen. Ik was er benieuwd naar, omdat ik terzake wat sceptisch ben.

Door de Minahassa. Menado.

„Vol verwachting klopte mijn hart" bij aankomst te Menado. Dit kwam omdat er een resident woonde, dien ik persoonlijk kende en die geheel op de hoogte was van het doel mijner reis. We hadden tal van aanknoopingspunten, het *moest* een zeer interesante reis worden in zijn gewest. 't Is uitgekomen, 't culminatiepunt op mijn zwerftochten is bereikt! Resident Tideman, ik ben U hoogst erkentelijk voor alles wat gij mij direct en indirect hebt laten genieten, hooren, zien en voelen. Ik kan dit alles niet in woorden brengen, niet alles nog is doordacht. Niet alles is mij, den „partekleer sadja", die zoo oneindig ver van het B.B. heeft afgestaan, helder, duidelijk, maar dit is zeker: de lange reis, waarover later, met U en Uw ambtenaren „in dienstverband", is voor mij uiterst leerzaam geweest! Ook aan al de overige reisgenooten m'n innigen dank!

Eerst bezag ik Menado. Mijn indruk, wat stedenhygiëne betreft, is in één woordje uit te drukken: droevig! En daar zal geen verbetering in komen, als niet de burgerij zelf werkelijke belangstelling voor haar stad gaat koesteren! Het schijnt, dat de ontluikende, uiterst geringe interesse voor de stad zich meer uit in afkeuren dan in opbouwen. Initiatief is er niet. 't Is alsof men alles verwacht van den voorzitter van den gemeenteraad, een man die krachtens zijn ambt van assist.-resid. overkropt is met werk. Een dergelijke voorzitter *kan* zich, ook al omdat hij aan overplaatsingen is blootgesteld, beslist niet inwerken in de *groote* vraagstukken: volkshuisvesting, stadsuitbreiding, assaineering, watervoorziening, stadsreiniging. Die vraagstukken zouden moeten worden *bekeken* in hun onderling verband, vanuit één hoog standpunt. En dan *bestudeerd* en *beadviseerd* door terzake deskundigen, liefst één man (Menado is geen groote stad met haar vele perspectieven!) Nu schaft men een motorsproeiwagen aan en de leden van den gemeenteraad vinden dat al heel wat. Ik vind stofbestrijding natuurlijk een goeden maatregel .... maar als *deel* van een goed in elkaar sluitend *geheel*. Het

geheel ontbreekt te Menado! Men prutst, zeer ten nadeele van de burgerij!

Eigenaardig was het voor iemand, die pas uit Europa kwam, te zien, dat bezitters van fietsen hun eigendom kalm 's nachts buiten lieten staan en hoe op verschillende plaatsen in de stad — o.a. in de buurt der zeer fraaie klenteng — de varkens volle vrijheid van beweging werd gelaten!

Instellingen van onderwijs.

De gouvernements meisjes-normaalschool maakte op mij een alleronaangenaamste indruk: schoollokalen van bamboe, aarden vloeren, veel te dicht bezette slaapzalen, niets wat op afwatering van het terrein geleek, 'n septic-tank zonder afvoerpijp voor de gevormde gassen, geen personeel om te reinigen; ik heb diep medelijden met de dame, die aan het hoofd van die inrichting staat! Welk een hemelsbreed verschil met de gelijksoortige inrichting te Djocja! Begrijpt men dan niet, dat het leiden van zoo'n droevig boeltje onmenschelijk zwaar is? Beseft men ter bevoegder plaatse niet, dat daar naast schoolkennis heel veel andere nuttige kennis moet worden opgedaan? Weet men daar niet, dat een gouvernementsinstelling een *voorbeeld* dient te zijn, 'n voorbeeld ter navolging?

Gode zij dank, trof ik bij de „zusters" een meisjesschool aan, die gezien mag worden. Aan die school, die ± 500 leerlingen telt, is verbonden een fröbelschool, 'n naai- en knipcursus, terwijl naast het gewone onderwijs ook de mulovakken worden gedoceerd.

Eenvoudig, maar netjes was de „Pikat". Deze inrichting heeft tot doel het Minahassische meisje op te leiden tot huisvrouw. Er waren 14 meisjes, waarvan het grootste deel intern. Op de slaapplaatsen ontbraken klamboes, wat in een nietmuskietenvrij huis, een misdaad voor de bewoners is! Ik weet zeer goed, dat „men" dit niet als zoodanig voelt, maar „men" is vaak onwijs! Onwetendheid kan men niet meer voorwenden, want 't is al 25 jaar geleden, dat de groote Ross den noodlottigen invloed van muskieten op den mensch wereldkundig maakte. 't Is niet alleen te Menado, dat men zoo misdadig nonchalant is inzake muskietenbestrijding!

(Wordt vervolgd).

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(Vervolg).

Bali.

Derde dag.

Den volgenden dag bracht de auto ons reeds vroeg, eerst langs de Noordkust Westwaarts tot Boeboenan en daarna Zuidoostwaarts naar Moendoek. Daar wij tijdig uit Singaradja onze komst getelefoneerd hadden, vonden wij daar aankomende, na onderweg den tempel van Boeboenan bezichtigd te hebben, de rijsttafel gereed, in de hoog gelegen pasangrahan, te midden van een overheerlijken rozentuin. Maar eerst bracht een inlandsche gids ons naar een waterval, een kwartier loopens van daar. In een naburige kampong werd een gamelan bespeeld, waar wij natuurlijk na het eten een bezoek gingen brengen, evenals aan de passar, welke dien dag daar gehouden werd en alle verschillende typen der bevolking te zien gaf. Deze bestaat tegenwoordig, behalve uit de z.g. Bali-aga — de oorspronkelijke bewoners van het eiland, kenbaar niet alleen aan het ruw-hoekige gelaat en den forschen lichaamsbouw van den natuurmensch, maar ook aan hun primitieve kleeding: een lap om de lendenen gebonden, waarvan een slip, tusschen de beenen doorgehaald, achter in den band vastgestoken is — uit de *wong Madjopaït*, afstammelingen van de Javaansche Hindoe-emigranten, verdeeld in de bekende drie kasten van Brahmanen, Ksatryas en Vaisas, met hun vele titels, terwijl het lagere volk, de Soedra's, tot geen der kasten behoort — langs de kust enkele Mohamedanen, van Java en Madura afkomstig, Sasakkers van Lombok en eenige Chineesche handelslieden, die allen in de grootste eendracht, zonder in het oog loopende afscheiding samenleven. De Hindoe's vertegenwoordigen verreweg het mooiste type, forscher dan de meeste hedendaagsche Javanen en minder bruin van tint. Zoowel bij mannen als bij vrouwen blijft het bovenlijf ontbloot, veelal met welriekende oliën ingesmeerd; alleen in de hoofdsteden ziet men thans baadjes dragen, wat uit aesthetisch oogpunt bij oudere vrouwen zeker de voorkeur verdient — maar bij feestelijke gelegenheden houden zij er van zich met kleurige weefsels en glinsterende sieraden te behangen en natuurlijke, zoowel als in goud nagebootste bloemen in het haar te steken, wat bij volkssamenkomsten en -optochten een fleurig effect maakt.

Van Moendoek uit worden dikwijls tochten gemaakt naar de drie centrale meren: Tamblingan, Boejan en Bratan. Daar men die echter niet per auto bereiken kan, doch slechts over steile landwegen wandelend of te paard en ons dit te lang op zou houden, terwijl ons toch later de aanblik van een nog veel mooier meer wachtte, gaven wij er de voorkeur aan nog denzelfden middag tot Majong op den afgelegden weg teruggaande, van daar Zuidwaarts door te rijden over Tabanan, langs een prachtigen weg, waar wij dikwijls stilhielden, om fraaie vergezichten te genieten — naar Den Passar, vroeger Badoeng genaamd, en daar in de goed verzorgde pasangrahan te overnachten.

Vierde Dag.

Des morgens vroeg reeds ontvingen wij bezoek van den Assistent-resident Zieck, een oude kennis nog uit Den Haag, toen hij daar gedurende de Koninklijke Jubileumsfeesten, als leidsman, was toegevoegd aan den in Hotel Paulez vertoevenden Sultan van Boeloengan, die zich, niet lang nadat hij weer in zijn land terug was, op zoò tragische wijze om het leven bracht.

Bij den heer Zieck logeerde diens neef, de jonge Controleur van Makassar, van Genderen Stort, om het Balineesche belastingstelsel te bestudeeren. Beide kwamen ons uitnoodigen het avondmaal bij de familie te komen gebruiken, hetgeen wij natuurlijk dankbaar aannamen.

Des morgens gingen wij eerst het Museum van Balineesche bouwstijlen bezoeken, aan de aloon-aloon — middenplein van iedere plaats van eenige beteekenis — een mooi gebouw, dat inwendig echter nog geheel leeg is. Wat zou dit niet prachtig te vullen zijn met Balineesche kunstprodukten, waarvan sommige tegen vaste prijzen voor vreemdelingen te koop, andere als typisch zuivere modellen aan de inheemsche kunstnijveren in bruikleen zouden zijn te geven, met verschaffing desgewenscht van goed materiaal en doelmatige gereedschappen tegen kostprijs, onder beheer van een deskundig, met de bevolking op artistiek gebied intens meelevend directeur, zooals dit in de „openlucht-musea" van Skandinavië met zooveel succes tot bevordering der volkskunst betracht wordt. Waarom kan dit in den Indischen Archipel niet hier en daar navolging vinden? Véél behoeft 't niet te kosten, terwijl de goede gevolgen er van onberekenbaar groot zouden zijn: ook voor het nageslacht, zoowel van Oosterschen als van Westerschen!

Ook reden wij naar de nabij gelegen Poera (tempel) Satrya, vroeger de grootste offerplaats der Badoengsche vorsten, welke thans nog door de bevolking hoogelijk vereerd wordt, al doet zij niets om het langzaam, maar zeker verval er van te verhoeden. Toen wij ons leedwezen over die verwaarloozing uitdrukten, antwoordde onze gids, een hoogstaand Baliër: „Maar wij hebben ook geen Radja meer, die ons hierin voorgaat en geregeld er toe aanzet!"

Zou 't nu niet op den weg liggen van het Neder-ndsche Gouvernement om deze volks-veredelende ak der vroegere landsvorsten op zich te nemen? Kostbaar behoeft ook dit niet te zijn en hoezéér u 't zoowel door ingezetenen als vreemdelingen waardeerd worden!

Toeristen moeten ook niet vergeten de bij het aburige dorp Kapal gelegen badplaats te bezoeken, aar zich een zeer merkwaardige offerplaats be-indt; een ruw in de rotsen uitgehouwen olifant, aarboven een tijger en op 't hoogste punt de af-elding van een godheid, als beschermgeest der onnen.

Zuid-Bali is vooral het land der beroemde tempel-mplexen van de gespleten soort, die de algemeene wondering wekken, al hindert sommige gevoeli-n de al te rijke, niet altijd fraaie versiering o.a. t bordjes uit de Regout-fabrieken. Toch maken in het drukke Oostersche bouwwerk dikwijls n aardig effect. De ongebreidelde tropische ve-tatie van dit vruchtbare eiland heeft zeker den maafden inboorling tot dergelijke overdaad ge-cht. Wij behoeven ons echter niet blind te staren die barokke architectuur, overwoekerd met nament — natuur en volk doen der kunst op Bali n zware concurrentie aan! — daarnaast valt nog veel ongestoord te bewonderen. De ligging der ra's tusschen glooiende rijstvelden, met een rgwand tot achtergrond, ingesloten door een paar ze-waringins, is altijd, door de uitnemende einkeuze, buitengewoon indrukwekkend, terwijl Meroe's, in drie- en meervoudige verdiepingen, est uit donker hout met zwart *idjoek*-daken op-rokken pagode's, in hun architectonischen een-d altijd grootsch aandoen!

Na de rijsttafel, die in de verschillende pasan-ahans zeer smakelijk wordt opgediend, verna-en wij, dat wij dien middag een lijkverbranding uden kunnen bijwonen. Hoewel 't er slechts een s van eenvoudige kampongmenschen, wilden wij dit niet laten ontgaan. Vanuit onze auto, die tot k bij de brandstapel kon naderen, zagen wij het heele verloop. Hoewel de naderende stoet met de schillende typische attributen een schilderachtig eel vormde, maakte de „plechtigheid" een alles-alve plechtigen indruk, zij leek meer op een mis dan op een begrafenis, vooral ook door de ingende kraampjes met allerlei versnaperingen, raan de aanwezigen zich te goed deden, terwijl lammen knetterden. Er werden drukke ge-kken gevoerd, niet 't minst door de lijkdragers, ilie en vrienden van de overledenen — gewoon-worden eenige gebalsemd bewaarde lijken tege-verbrand, vanwege de hooge daaraan verbon-kosten — die op alcoholrijke palmwijn werden ald. De lijkverbranding moge opzichzelve isch zijn, de zich verspreidende dampen wa-verre van aangenaam riekend.

Onze auto met inzittenden, die hoe langer hoe door nieuwsgierige Baliërs omsingeld werd, e heel wat bekijks en gepraat uit, zoodat wij waren, toen wij ons, na afloop van den „eere-nst" konden verwijderen.

Onze avond-samenkomst in de gezellig ingerichte istent-residents-woning, waar verschillende Bali-sche vrouwen hare kunstnijverheidschatten men vertoonen en te koop bieden, was veel hart-wikkender. Wij roemden in strijd dit hand-k, dat vooral in Zuid-Bali artistiek bizonder g staat, een levende kunst, die er met liefde be-end wordt. Wij raakten er eerst over uitgepraat, wij dezen stichtelijken avond besloten met een dernachtelijke wandeling naar de Samoer-baai, ar wij opnieuw de mysterieus-schoone tropische neschijn bewonderden.

(Wordt vervolgd.)

Van Week tot Week.

19—25 MEI.

Pangeran Hangabehi †. Te Jogjakarta is overleden Pangeran Hangabehi, de oudste broeder van den Sultan. (Aneta, 25 Mei).

J. Luyt †. Te Nijmegen is overleden de heer J. Luyt, gep. kapitein der Inf. van het O.-I. leger.

A. Stoll †. Naar het *Vaderland* verneemt is te Malang overleden de heer A. Stoll, oud-administrateur der Mij. Wonoredjo. De overledene was in de suikerwereld op Java een zeer bekend persoon.

C. H. de Lussanet de la Sablonière †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 61 jaar overleden de gep. kapitein ter zee C. H. de Lussanet de la Sablonière, die o.m. in 1893 heeft deelgenomen aan krijgsverrichtingen in Tamiang, waarvoor hem het eereteeken met gesp werd verleend.

A. Vermaas †. In den ouderdom van 82 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer A. Vermaas, oud-gezagvoerder bij de Ned.-Indische Stoomvaart-Maatschappij.

Koloniale Raad van Curaçao. Bij Kon. besluit dd. 16 Mei zijn de heeren Ed. S. Lansberg en C. S. Gorsira J.P.E.zn. voor het loopende zittingjaar benoemd onderscheidenlijk tot voorzitter en ondervoorzitter van den Kolonialen Raad van Curaçao.

De Olympiade in 1928. Het comité, dat in Indië is opgericht onder leiding van den heer L. C. Westenenk, garandeert 150 duizend gulden voor de Olympiade.

Dr. H. A. van Andel. Den 29en April heeft de bekende zendingsman van Solo, Dr. H. A. van Andel, zijn vijf-en-twintigjarig ambtsjubileum gevierd.

Zendingsconsul. Ds. N. A. C. Slotemaker de Bruine, predikant te Bergentheim, is benoemd tot Zendingsconsul. De datum van zijn vertrek naar Indië is nog niet vastgesteld.

De bevolking der cultuurondernemingen. Naar de Deli Ct. verneemt, hebben alle ondernemers en groote werkgevers op Sumatra's Oostkust van het B. B. vragenlijsten gekregen met verzoek tot invulling, ten einde daaruit het door den heer Albarda in de Tweede Kamer verzochte overzicht van de economische positie en den belastingdruk der Inlandsche bevolking te verkrijgen.

Daarbij worden tal van cijfers gevraagd betreffende de betaalde arbeidsloonen, levensstandaard, toeslag op rijst, enz. in de jaren 1913, 1920 en 1923, welke gegevens dan op Java verwerkt zullen worden.

De Communistische partij. Bij de bestuurswisseling heeft de heer Semaoen als vertegenwoordiger van de Indonesische zusterpartij zitting genomen in het bestuur der Communistische partij. — In kieskring VI ('s-Gravenhage) en ook in andere plaatsen, is Hadji Misbach te Merauke (Nieuw-Guinea) geplaatst op de candidatenlijst voor de a.s. Tweede Kamerverkiezingen.

De Landvoogd niet naar Palembang. Volgens een Anetatelegr. dd. 23 dezer gaat het bezoek van den Landvoogd aan Palembang in September a.s. niet door.

Universiteit te Leiden. Candidaats-examen Indisch recht, de heer D. de Boer.

Overeenkomst met de Kon. Paketvaart-Mij. De nieuwe Paketvaart-overeenkomst, welke in de thans geopende zitting van den Volksraad in behandeling zal komen, houdt in een verhooging met 17 pCt. van de vergoeding voor het postvervoer en met circa 30 pCt. van de tarieven voor het vervoer van gouvernementspassagiers en gouvernementsgoederen, welke tarieven in het loopende contract nog staan op hetzelfde niveau als vóór den oorlog. (Aneta, 23 Mei).

De Indische Postschool te Leiden gesloten. Het *Vaderland* van 25 dezer deelt mede: De Indische Postschool zal met ingang van 1 Juni worden gesloten. Zooals indertijd reeds is medegedeeld, is de opleiding van surnumerairs tot controleur bij den Indischen Post- en Telegraafdienst opgeheven, waardoor deze school overbodig is geworden. Morgen wordt de laatste leerling geëxamineerd. De leeraren, die aan deze school werkzaam waren, zijn reeds geleidelijk naar hun vroegere standplaats bij den Post- en Telegraafdienst in Indië teruggekeerd. De directeur, de heer Hardeweg, is

Haarlem en Omstreken.

de eenige onderwijskracht, die tot het laatst toe aan de postschool is verbonden geweest. De Postschool is ruim 10 jaar te Leiden gevestigd geweest.

Vliegongevallen in Indië. In 1924 hadden in Indië 22 vliegongevallen plaats, waarbij geen enkel, dat ernstig persoonlijk letsel veroorzaakte.

Bevorderd. De luitenant-kolonel der inf. van het O.-I. leger H. L. la Lau is bevorderd tot kolonel.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Congres van Boedi Oetomo.

Vrijdagavond 10 April ving in de pendoppo van de Sociëteit Hadiprojo te Solo het congres van Boedi Oetomo aan. Het congres, onder voorzitterschap van den heer *Woerjaningrat*, werd o.a. bijgewoond door afgevaardigden van 33 afdeelingen en vertegenwoordigers van een 16-tal Inlandsche vereenigingen. *De Locomotief* (11, 14 en 15 Apr.) geeft een uitvoerig verslag van het behandelde.

De politieke actie faalde door gebrek aan belangstelling. Het afgetreden hoofdbestuur was min of meer moedeloos op het resultaat van 8 jaren politieke actie: bijna niets was bereikt. De vereeniging wordt voor revolutionnair aangezien. Wat kunnen we doen? De *politieke actie* op het tweede plan brengen en ons meer gaan concentreeren op *cultureele ontwikkeling*, adviseert het H.B. bij monde van den heer *Soetopo*. Dat advies bevredigt eigenlijk niemand. Verschillende afdeelingen droegen hare afgevaardigden op tegen het H.B.-voorstel in te gaan en op versterking der politieke actie aan te dringen. Van overal vandaan klinken de stemmen, die zich tegen B. O.'s tijdelijke retraite van het politieke terrein verzetten, want als terugtrekken wordt algemeen het H.B.-voorstel opgevat. Het verzet is vrijwel algemeen. Ten slotte werd in een *motie* gezegd, dat streven naar cultureele opheffing op den voorgrond zal staan. Over de politiek zegt de motie niets. Het nieuwe H.B. kreeg bij zijn geboorte de *cultuur-motie* mede. Deze is echter zoo gesteld, dat men er vrijwel mee doen kan wat men wil. De personen van het nieuwe bestuur zijn er intusschen borg voor, dat zij niet zal worden opgevat als een aanwijzing om de politieke actie op den achtergrond te dringen. En terecht — meent *De Loc.* (18 Apr.) —. Wie werkelijke ontwikkeling des volks wil, behoeft daartoe de actieve medewerking des volks en deze is in het Oosten evenmin als in het Westen te krijgen, zonder dat ieder oogenblik weer opnieuw duidelijk wordt, dat het volksbelang gediend wordt. Deelname aan het politieke leven, in locale ressorten zoogoed als in de landsvergaderzaal, is nog altijd een der beste middelen om voortdurend te doen blijken op welke wijze een organisatie meent de belangen van een bevolkingsgroep te kunnen dienen. Wanneer het huidige hoofdbestuur uit de discussies op het Solosche congres geleerd heeft, dat de cultureele opheffing, noodig voor de bereiking der nationale onafhankelijkheid, mede gediend wordt door actief deelnemen aan het politieke leven overal waar dit zich uit, dan zullen de Solosche discussies voor Boedi Oetomo *een nuttige les* inhouden, waarvan niet alleen B. O., maar ook Indië zal profiteeren.

Belangrijker nog dan de motie over cultuur en politiek, acht „De Loc." het besluit, waarbij *de zetel van het hoofdbestuur wordt verplaatst van de Vorstenlanden naar Semarang.* Boedi Oetomo's hoofdbestuur, dat naar algemeene opvatting niet ongevoelig was voor de invloeden van de Vorstenlandsche hoven uitgaande, onttrekt zich door de verplaatsing naar Semarang aan die invloeden. Hierdoor komt de vereeniging als zoodanig in menig opzicht vrijer te staan, vrijer tegenover het Indische gouvernement. Bovendien neemt zij daardoor een wapen uit handen van die partijen in de Inlandsche samenleving, welke zich te voren reeds geheel hebben losgemaakt van den invloed, welke van Jogja en Solo nog altijd uitgaat. De gevolgen van deze overplaatsing zijn nog niet direct te overzien. Voor de hand ligt evenwel, dat er de beteekenis aan moet worden toegekend van een poging om B. O. te maken tot een vereeniging van Inlandsche intellectueelen, die zich niet langer gebonden achten aan de tradities, waarin zij, die B. O. in een vroegere periode leidden, waren opgegroeid. De tegenwoordige samenstelling van B. O. motiveert ongetwijfeld deze gewijzigde houding.

Ten slotte merkt „De Loc." op, dat de afgevaard van Sumatra's Oostkust de zaak waarvoor hij s („*De koelies ter Oostkust*", „De Loc." 15 Apr. blz. geen goed gedaan heeft door de *reeks van onjuisth* door hem gedebiteerd. Wat hij zeide over overto kosten was onjuist, wat hij zeide over de loonen gedeeltelijk onjuist, gedeeltelijk onvolledig, wa zeide over den werktijd was onjuist of onvolledig. betreft hier alles zaken, welke, hetzij bij ordonn hetzij bij vrij algemeen bekend rondschrijven, zij regeld en bovendien door arbeidsinspectie en be stelselmatig worden gecontroleerd. „De Loc." hoop deze afgevaardigde een volgend maal beter ged menteerd ter vergadering zal verschijnen.

De Kolonisatiepolitiek der Indische Regeering. De agrarische kwestie.

Naar aanleiding van een door de Tweede Kam de behandeling van het vraagstuk der poenale s gedaan verzoek, om een uiteenzetting te mogen o gen van de door de Indische Regeering gevolgde *nisatiepolitiek*, verzocht de Minister van Koloniën den Gouverneur-Generaal deze aangelegenheid in zette beschouwing te doen nemen en de noodig gevens te verstrekken, opdat op overzichtelijke aan het verlangen der Kamer zou kunnen worden daan. Na overweging van de terzake uitgebrachte viezen heeft de G.-G. zijn goedkeuring gehecht aan ten aanzien van de kolonisatie in de toekomst te gen gedragslijn, en deze in een *circulaire (De Loc.* Apr.) ter kennis doen brengen aan de hoofden Gew. Bestuur. Wij vermelden enkele gedeelten:

Landbouwkolonisatie zonder meer en uitsluitend overheidswege kan uit economisch oogpunt noo worden geacht voor zoover daaraan de bedoeling grondslag ligt om enkele gedeelten van Java te ont ten van behoeftige gezinnen. Maar bovendien kan strekken tot bevordering van de ontginning en ontw keling van de streek waar gekoloniseerd wordt.

Elke vorm van kolonisatie zal alleen op steun de zijde der ondernemingen kunnen rekenen, ind de beheerders ervan er rechtstreeksch voordeel zien; ook dus, indien zij door het stellig vooruitz dat de poenale sanctie niet tot in lengte van dagen handhaafd zal kunnen blijven, verplicht zullen zij trachten om zich in de toekomst op de goedkoo wijze van arbeidskrachten te verzekeren, waarbij in vele gewesten ernstig zal moeten worden ove gen *of niet het profiteeren van nabijheid van van werkwillige, landbouwende Javanen verre te kiezen is boven het aanwerven op Java van armo Inlanders.* Voor de tabakscultuur ter Oostkust van matra, waar geen gelegenheid bestaat kolonisatie bevorderen buiten de ondernemingen, omdat alle elkaar grenzen, acht de Landvoogd het gewenscht nu tot voorbereiding van een betere regeling ove gaan. Het is namelijk geenszins uitgesloten, dat de schillende maatschappijen genegen zullen zijn nu voor irrigatie geschikte terreinen af te staan kolonisatiedoeleinden, indien daartegenover de kering van de Regeering kan worden gesteld, dat bestendiging van de tabakscultuur ter Sumatra's O kust wenscht, d.w.z. dat niet later, bij het ver van de nu loopende concessies, de beschikbaar mende gronden ook voor andere cultures dan door de betrokken zelfbesturen zullen worden geven.

Tot onderzoek van alle met het kolonisatievraag samenhangende kwesties, in elk gewest waar kolo satie van Javanen reeds plaats heeft of dient te w den bevorderd, ter overdenking, voorbereiding en voering van maatregelen op dit gebied en voor de ming van den eventueel noodig geachten steun van overheidswege, zal het naar de meening van den Land voogd aanbeveling verdienen *gewestelijke kolonisatie comité's te organiseeren,* bestaande uit vertegenwoor digers van alle betrokken diensten en particuliere personen, derhalve b.v. uit irrigatie-ingenieurs, direc teuren van locale werken, indien aanwezig, landbouw kundigen, medici, bestuursambtenaren, planters en Ja vanen. Den hoofden van Gew. Bestuur wordt ten slotte verzocht om, voor zoover het hun gewest aangaat, in den aangegeven zin den arbeid ten dezen te willen voorbereiden en regelen en de Regeering t.z.t. met de uitslag van hun bemoeienissen in kennis te stellen.

Op het Congres van Boedi Oetomo werd een motie aangenomen (*De Loc.* 15 Apr.), waarin *B. O. zich uit spreekt tegen I. E. V.-kolonisatie, waar ook in Indië*

Op den partijdag der C. E. P., den 9den en 10den April te Weltevreden gehouden, werd door den heer

Dijkema een rede gehouden over *„De agrarische* *estie in Indië"* (*De Loc.* 15 Apr.). Spr. beschouwt Indo-Europeaan als landskinderen. Hun grondrechten moeten behoorlijk verzorgd worden. Er is geen chtsgrond aan te wijzen, waarom zij van het grondzit zouden kunnen worden uitgesloten. De Regeerng — zoo resumeert spr. zijn rede — brenge haar ge taak van een politiek van redelijke verplichng van hulp en opbouw tot uiting, in het scheppen n gelegenheid van het groot-kapitaal tot het productief maken van Indië's woeste gronden, in de zorg oor de economische ontwikkeling der bevolking en e bescherming harer rechten, in de [illegible]artiging van nooden der Indo-Europeanen. *(Applaus).*

De heer *Ottolander* is het in vele opzichten eens met door den heer Dijkema aangegeven beginselen, doch de oplossing van vele moeilijke zaken in de sasmelting der onderscheiden rassen tot één volk. Indo-Europeaan moet zich geheel en al beschouwen kind des lands. Hij moet zich gelijk willen stellen den Javaan. Wanneer de inheemsche planter aaningen kan krijgen van de proefstations, dan zal wel net zoo goede resultaten kunnen krijgen als Europeesche planter. Spr. meent dat de Regeering n irrigeerbare gronden aan Europeanen mag geven.

De heer *Wiebenga* waarschuwt voor de opvattingen den heer Ottolander. De Indo-Europeaan moet niet dalen tot het peil van den Inlander, maar deze moet rden opgeheven tot het peil van den eerste. In han en industrie moet de Europeaan in de eerste ats zijn middel van bestaan zoeken.

De heer *Dijkema*, de verschillende sprekers beantordend, merkt op, dat de mislukking van den Euroschen klein-landbouw tot nu toe niet lag in de uitrektheid van het te bewerken terrein, maar in menschen zelf, die technisch onvoldoend voorbed aan den arbeid togen. Hij zou de moeilijkheid om begrip Indo-Europeaan te definieeren, willen ontn door te spreken van minvermogende Europeanen. *het belang van de Indo-Europeanen acht hij, dat er hun midden opkomt een flinke boerenstand.* Het E. V. ziet dit gelukkig ook in.

Eenzijdigheid.

In de „N. R. Ct." is o.m. betoogd dat te Leiden onteekt een stuk onderwijs, dat den leerlingen het *„op ime kennis gegronde besef bijbrengt van het groote nicht der groote cultures, nijverheid en mijnbouw or de bestuursmogelijkheid van Indië en den stoffeken en zedelijken welstand zijner bewoners."* Deze merking onthult voor de *Deli Crt.* (22 April) een nte in de opleiding van onze Indische ambtenaren. klinkt onwaarschijnlijk dat die leemte naderhand gevuld kan worden, wanneer de opgeleide eenmaal opvol gestampt is met allerlei andere, op zichzelf ge zaken, die echter nooit de stoffelijke basis kunn vormen waarop een nieuwe ontwikkeling kan rden opgetrokken. Omdat de nervus rerum, de zey die de beweging doet ontstaan, er in ontbreekt. r de leer der tegenwoordige levensbronnen van ië is geen afzonderlijke hoogleeraar. De „D. C." natuurlijk de waarde van kennis van het Sanset, het Arabisch, de archaeologie en de oude geedenis van Ned.-Indië niet onderschatten, maar bekwame ambtenaren is er toch nog wat anders . In deze leemte — zoo vervolgt het blad — uit voor een goed deel de verklaring van zooveel antisme, zoveel tegenstrijdigheid ook in de, onwijfeld goed-bedoelde pogingen van onze bestuursbtenaren om de hen toevertrouwde gebieden econisch vooruit te helpen. We kennen daarvan allen voorbeelden, hoe de eene bestuurder het plotseling zijn hoofd krijgt de veeteelt aan te moedigen, een ustrie te steunen, en hoe zijn opvolger met één al dat werk ongedaan maakt en het weer over anderen boeg gooit. Met het gevolg dat de bevolg, die blijft, weinig vertrouwen heeft in de voorting van hare bestuursambtenaren op dit speciale ied. Afgescheiden van de vraag Leiden of Utrecht, t in deze gaping zoo spoedig mogelijk afdoend voorn te worden.

De Ombilin-mijnen.

Het *Soerabajasch Hbl.* (18 April) bespreekt de beresultaten van de *Ombilin steenkolenmijnen* over 4. Een groot deel der Ombilin kolen wordt voor rnementsdiensten gebruikt: Staatsspoor, Marine, O. W. enz. Toch nam in 1924 ook de omzet aan ticulieren met 44.000 ton toe. Het jaar 1924 gaf verlies van *f* 170.000; dit verliescijfer wordt veren nà de afschrijving en nà aftrek van 6 pCt. taalsrente. De productie der mijnen steeg van 500.000 ton in 1923 tot 600.000 in 1924. Een contractant kostte in 1923 *f*1.56 per dag, in 1924 *f*1.34; voor de dwangarbeiders bedroegen deze cijfers resp. *f*0.88 en *f*0.79, voor de vrije arbeiders *f*0.90 en *f*0.86. Het resultaat, dat na met afschrijving en kapitaalsrente rekening te hebben gehoden, nog een flink overschot aan 's Lands schatkist ten deel valt, zal waarschijnlijk in 1925 worden bereikt. Over het algemeen verkeeren de Ombilinmijnen niet in een gunstige conditie om te kunnen concurreeren. De kolen zijn niet van eerste kwaliteit, de zelfkosten zijn hoog, tengevolge van het dure transport naar Emmahaven, en Emmahaven is geen groote beteekende Oceaanhaven. Om betere resultaten te bereiken, denkt men de productie te vergrooten en de zelfkosten te verlagen. De vraag is echter of dit mogelijk is. De arbeidsloonen zijn vrij goed en allerlei bijkomstige maatregelen zijn zeker ten behoeve van de groote arbeidersbevolking noodig: medische verzorging, veiligheidsmaatregelen, behoorlijke huisvesting, kleeding, enz. Sommigen zien toekomst in het maken van een *afvoerweg voor de kolen naar de Oostkust* van Sumatra. Het „Soer. Hbl." meent, dat inderdaad aan de Oostkust betere verkoopskansen zouden bestaan. Er zijn echter twee onoverkomelijke bezwaren. De kosten van zoo'n verbindingsweg, nieuwe emplacementen met alles wat daarbij hoort, zijn zoo geweldig, dat de zelfkosten der kolen nog sterk zullen stijgen. Deze nieuwe afzethaven zou moeten concurreeren tegen Sabang, aangezien beide kolenstations aan denzelfden zeeweg zouden liggen en de schepen zouden dáár bunkeren, waar de beste kolen tegen de laagste prijzen verkrijgbaar zouden zijn.

Vervolgens betoogt het „Soer. Hbl.", dat altijd van remmenden invloed op de resultaten zal zijn, dat de Ombilinmijnen een staatsbedrijf zijn met een „stroeve" exploitatie. Het blad wijst er op dat *het stelsel van „gemengde bedrijven"* vele voordeelen biedt: particuliere bedrijfsvoering en de staat, de gemeenschap, groot-aandeelhouder. Het zou — zoo besluit het „S. H." — aanbeveling verdienen eens na te gaan de voordeelen en ook de nadeelen van de omzetting van het Ombilinsteenkolenbedrijf in een z.g. „gemengd bedrijf". We geven als een voorloopig oordeel, dat vermindering van risico gepaard zoude gaan met grooter *efficiency*. Dat ondanks het gebrek aan soepelheid de bedrijfsuitkomsten over 1924 zooveel gunstiger zijn dan die over 1923 mag den leiders zeker tot eere strekken.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het vertrek van een bemind Regentenpaar.

Den 5en Januari van dit jaar, zoo schrijft men in de „Perniagaän" van 7 Januari 1925, was het voor den Regent van Lebak, Raden Adipati Aria Soeriadipoetra en zijne echtgenoote, de laatste dag, dat dit Regentenpaar in de Regentswoning te Rangkas Betoeng (Bantam — Java) verblijf hield.

Al was die plaats ook niet de geboorteplaats van den Regent, wanneer men er gedurende 40 jaren heeft verblijf gehouden, kon het niet anders of dat vertrek moest van weemoedige gevoelens vergezeld gaan.

Er zijn niet veel personen meer in leven die het officieele feest bij het optreden van den Regent in de K[illegible]an van Lebak, vergezeld van de Raden Ajoe, hebben bijgewoond, welke plechtigheid plaats had korten tijd nadat de ramp van Krakatau West-Java had getroffen.

Deze hooge en trouwe Inlandsche landsdienaar was de oudste zoon van den vroegeren Regent van Lebak en de oudste dochter van den Regent van Garoet.

Het was op bovengemelden dag, in den vroegen morgen, zeer druk in de Kaboepatan, waar, behalve de Inlandsche ambtenaren met hunne dames, vele particulieren en veel desavolk, ook van buiten het Regentschap, verzameld waren en op die wijze blijk wilde geven van hunne sympathie en hunne genegenheid voor het vertrekkende echtpaar en zeker niet het minst voor den scheidenden gepensionneerden Regent, dien men nog eens wilde zien.

Aan het station waren bij het vertrek tegenwoordig tal van Europeesche ambtenaren, ingezetenen van Rangkas Betoeng, planters uit den omtrek en vele personen meer.

De trein bestond uit 3 wagons, gevuld met Inlandsche pryajis en hunne dames en verder alle belangstellenden, die het Regentenpaar naar Batavia uitgeleide wenschten te doen en dat den volgenden dag naar Garoet vertrok, alwaar het zich wil vestigen, zooal niet voor goed, dan toch voorloopig.

De 5e Januari 1925 was voor den Regent en zijne echtgenoote een zonnige dag in beider leven.

Een inlandsch ambtenaar, die zich in dienst vergreep.

In de maand November van het vorig jaar werd reeds in de „Perniagaän" melding gemaakt van he[t ont]slag uit 's lands dienst van Mas Soeparman, Patih van Brebes, om reden hij in zijne vorige functie van Wedono van Slawi (Tegal) zich ten eigen bate had vergrepen aan de onder hem berustende gelden, bestaande uit ƒ 4000.—, welke als schadeloosstelling aan de bevolking moest worden uitgekeerd wegens de voor de irrigatie benoodigde gronden.

En voorts nog ƒ 3000.— van het bestuur, welk bedrag bestemd was voor de oprichting van een rijstschuur in de desa.

De fraude werd, volgens mededeeling, voorkomende in de „Perniagaän" van 7 Januari 1925, ontdekt, nadat de benoeming tot Patih van Brebes had plaats gehad en men bij den vervangenden Wedono van Slawi van verschillende zijden inlichtingen had gevraagd ten opzichte van de in bewaring genomen kasgelden, doch die daarop geen antwoord had kunnen geven.

Daarop werd de Patih gehoord, die onmiddellijk zijne schuld bekende.

Van de omstandigheid, als zouden ten deze de gelden bij vergissing in de zak van den Patih terecht zijn gekomen, mag men in dit geval dus niet spreken, maar niettemin vindt men het toch zeer jammer dat het gebeurde heeft plaats gehad.

Want de Patih was een geschikt landsdienaar en kon niet lijdelijk blijven, wanneer men hem om geldelijke hulp vroeg of wanneer personen, die in werkelijken nood verkeerden, zijn bijstand inriepen.

Persoonlijk had hij het geld niet, doch trachtte dat elders te vinden, waarvoor hij zich, ter wille van anderen, bijzonder inspande, met het ongelukkig gevolg dat hij zich, om toch anderen te helpen, aan de onder hem berustende gelden vergreep.

Over zijn eigenlijk dienstwerk heeft men niets dan lof, hetgeen niet behoeft te verwonderen, in aanmerking genomen het feit dat hij van de school tot opleiding van Inlandsche artsen afkomstig is.

De Landraad heeft den Patih van Brebes tot 5 maanden gevangenisstraf veroordeeld, doch men hoopt dat hij, na het verstrijken van zijn straftijd, nog zal kunnen worden geholpen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De gemalin en de bijvrouwen van den gewezen Keizer van China Suan Tong.

In de „Perniagaän" van 7 Januari 1925 zijn eenige mededeelingen overgenomen uit een der Japansche nieuwsbladen, waarin het een en ander wordt vermeld met betrekking tot den toestand, waarin op het oogenblik de gemalin en de bijvrouwen van den gewezen Keizer van China verkeeren.

Volgens de berichten in dat blad, waarvan echter de naam niet is opgegeven en men dus niet zeker weet of aan die berichten vertrouwen kan worden geschonken, zou op den avond van 3 December 1924, in het Japansche legatiegebouw te Peking, eene samenkomst hebben plaats gehad van een 50-tal dames uit de aldaar aanwezige hooge Japansche ambtenaarswereld en van de toonaangevendste Japansche handelaren, op welke samenkomst ook de gewezen Keizer met de gewezen Keizerin en eenige bijvrouwen verschenen.

Hunne vroegere hooge positie in aanmerking genomen, schenen de Japansche dames, die de gewezen Keizerin nog nooit hadden gezien, bij het begin van de ontmoeting een weinig onhandig, doch de beleefdheidsvormen werden in acht genomen en bleef men, volgens het gebruik, op een zekeren afstand staan.

Door die vormelijkheid blijkbaar gunstig gestemd, ging de gewezen Keizerin op de Japansche dames af en sprak hare vreugde uit over het voorrecht de Japansche dames wederom eens te zien, nadat nu al sedert 2 jaren geene ontmoeting had plaats gehad.

Voorts sprak zij over een aantal andere zaken, waaruit duidelijk hare goede stemming op dien avond bleek en werden, op uitnoodiging van de gemalin van den Japanschen gezant, al de dames verzocht in een daarvoor bestemd vertrek te komen voor het maken van een foto, als herinnering aan de bijzondere gebeurtenis.

Op die foto komen de beeltenissen van de ex-Keizerin en bijvrouwen van den gewezen Keizer voor.

In haar gesprek met een der dames liet de ex-Keizerin, volgens den schrijver, duidelijk uitkomen, dat hare tegenwoordige positie niet veel verschilde [van] den vrijen burger.

Van het dragen van eene staatsiekleedij, zooals [vroeger]tijds, was geen sprake meer, terwijl zij verplicht [was] haar haardracht zelf op te maken, die dientengevolge in vergelijking met den haartooi der andere meer [be]kwame dames, niet zoo netjes was.

Wellicht komt nog eenmaal de dag, zeide zij, dat [zij] verplicht zoude zijn, eigenhandig hare kleedij te [ma]ten maken.

Over het algemeen gaf zij de voorkeur aan de [mo]dellen, welke in de Bwantjoestreken worden gedr[agen] en waarheen zij zich, als afkomstig uit dat gede[elte] van het land, nog eens hoopte te begeven.

Verder sprak zij over den gewezen Prins-Regent S[…] Tjin Ong, die, tengevolge van de in omloop zijnde [ge]ruchten over zijn persoon, vele slapelooze nac[hten] doorbracht, doch thans, in verband met de goede [be]trekkingen met de Japansche Legatie, weder ru[stig] kon slapen.

De ex-Keizerin prees alles wat zij bij de Japan[sche] Legatie had gezien en de regelingen die er heersc[hten] daaraan de hoffelijke mededeeling toevoegende, d[at] ten deze weinig verschil bestond met den toes[tand] zooals zij die in de vroegere Keizerlijke paleizen [had] gekend.

Volgens den schrijver waren deze uitlatingen [op]recht gemeend en was het, tot groote vreugde van [de] Japansche dames, duidelijk merkbaar, dat de vrien[de]lijke gedachten der ex-Keizerin de uiting waren [van] een oprecht gemoed.

De echtgenoote van den Japanschen gezant was zi[j] zoodanig onder den indruk daarvan, dat zij een[ige] minuten wachtte, alvorens zij kon antwoorden.

Het gelaat der ex-Keizerin is, volgens den schrij[ver] van zoodanige buitengewone schoonheid, dat het m[oei]lijk is haar's gelijke te vinden, terwijl het uiter[lijk] voorkomen der bijvrouwen daarmede in geene ver[ge]lijking mag komen.

Volgens de berichten treedt de ex-Keizer steeds e[ven] welwillend tegenover zijne gemalin en de bijvrouwen op en weet hij met den juisten tact de eensgezindh[eid] te bewaren.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzic[ht]

Handel, Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

Als uitgave van het Departement van Landbouw [Nijverheid en] Handel) te Buitenzorg is verschenen het verslag omtr[ent] handel, nijverheid en landbouw van Ned.-Indië gedur[ende] 1924. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Aan het algemeen overzicht wordt het volgende [ont]leend. Voor den *exporthandel* was 1924 een niet [on]voordeelig jaar. Men kan zeggen dat in 1924 al [de] Indische producten, niettegenstaande de malaise, vlo[tten] afzet gevonden. In vele opzichten gaf de *invoerha[ndel]* gedurende 1924 nog weinig bevrediging. Wel was [hier] en daar eene verbetering te bespeuren, doch van [een] algemeene opleving kan nog niet gesproken wor[den]. Wat de koopkracht van de bevolking betreft, veel [ver]betering viel hierin ook gedurende 1924 niet te bes[peu]ren. Weliswaar brachten verschillende producten w[el] … mooie prijzen op, doch den Inlander kwamen [deze] in het algemeen niet ten goede. Voor de *landb[ouw]nijverheid* was het verslagjaar een zeer gunstig [jaar], daar de prijzen van onze producten over het alge[meen] zeer hoog waren, en ruime winstmarges lieten. Voor [de] *Ned.-Indische nijverheid* is 1924 wederom minder g[un]stig geweest, een gevolg zoowel van bezuiniging als [van] concurrentie. Alles bijeengenomen is het jaar 1924 [voor] de *scheepvaart* weinig bevredigend geweest, al [vallen] ook hier onmiskenbare teekenen van opleving. [Voor] *spoor- en tramwegen* was 1924 in het algemeen gu[n]stiger dan het voorafgaande jaar, een gevolg o.a. van [de] toenemende afvoeren van producten, vooral van suik[er].

De Indische Mercuur.

No. 21 (22 Mei). Landrente-aanslag en minimum grondhuurprijzen, door Mr. H. D. Rubenkoning. — De toekomstige rubberpositie. — De economische toestand van de Oostkust van Sumatra gedurende het jaar 1924. — Invoer tot verbruik der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft een literatuuropgaaf over aetherische oliën, geneesmiddelen, gommen, voedingsmiddelen, vruchten, enz.

Een rubber-prijsvraag.

bovengenoemd Ind. Merc.-Nr. leest men: De propa-a-afdeeling van de Internationale Vereeniging voor rubber- en andere cultures in Ned.-Indië heeft de ende prijsvraag uitgeschreven:

n oplossing te vinden ter voorkoming van het uit-en op vochtig asfalt, modderige keibestrating, enz. het gebruik van crêpe-rubberzolen, waarbij de voor-en van het gebruik dier zolen behouden blijven.

ls hoofdprijs wordt uitgeloofd een bedrag van 00.—; een bedrag van f 500.— staat verder ter be-kking aan de jury ter toekenning van prijzen aan die ndingen, welke verdienstelijke elementen bevatten. le inzendingen moeten uiterlijk 15 Maart 1926 in het zijn van de propaganda-afdeeling der Internationale niging voor de rubbercultuur in Ned.-Indië, alwaar e inlichtingen omtrent deze prijsvraag gaarne wor-erstrekt.

Kerk en Zending.

t-Claverbond. Juni '25. De dans bij de Java-door A. Soegija S.J. (met ill.). — Het roofnest in rgen, door J. Dieben S.J. — Mohammed. Een kijkje n leven (vervolg), door G. Vriens S.J.

Macedoniër. Mei '25. Heden en toekomst van nderwijs op Soemba, door P. J. Lambooy. — Inter-nale Zendingsraad, door Bn. van Boetzelaar. — ngsconventie te Washington, 28 Jan.—2 Febr. '25. ze Missiën in Oost- en West-Indië. Mei an de Missie der Paters Carmelieten in Oost-Java adoera, door B. — Apost. Prefectuur van Banka en on, door P. Dr. M. Erwich. — Indisch Katholicisme, S. Kalff. — Apostolisch Vicariaat van Suriname. araïb en zijn taal, door W. Ahlbrinck (vervolg). — ulptroepen der Missionarissen in Suriname, door Boomaars.

manak Missiehuis Tilburg 1926. „Ont-U mijner"! (melaatschen op de Kei-eilanden), door Cappers. — Op verkenningstocht in het binnen-van Nieuw-Guinea, door Pr. J. van den Bergh. — en ander over Tanimbareeschen landbouw, door n Roessel. — Vormreis door Noord-Celebes, door W. Panis.

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

oofdzakelijke inhoud van No. 42. Schade door nat-boorders veroorzaakt in Coca-aanplantingen, door — Hevea-zaad als plantmateriaal (vervolg). — Rici-door W. A. Schrauwen. — Een Rhizoctonia-ziekte Vigna Hosei, door v. W. — Reorganisatie der berg-ures op Java. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche — Muggen en cocospalmen.

Tijdschrift voor Econ. Geographie.

het 15e Nr. geeft de hr. J. W. J. Wellan het slot „Een tournee in het Palembangsche vóór honderd met gebruikmaking van nagelaten papieren door Resident E. L. de Sturler.

orte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

15 (van 3 April) bevat o.m. De handel van Neder-met Ned.-Indië gedurende 1924. — De marktsituatie Java-Robustakoffie in Ned.-Indië gedurende 1924.

15 (10 April). Overzicht van de productenmarkt va en Madoera gedurende het eerste kwartaal van — De handel van Nederland met Ned.-Indië ge-1924 (slot). — De rubbersituatie in 1924.

No. 18 (17 April). Overzicht van de markt voor kolo-producten op Java en Madoera gedurende het eerste aal van 1925 (vervolg). — De theemarkt gedurende

Orgaan der Ned.-Ind. Officiers Vereeniging.

den inhoud van jaarg. '25, No. 3. Ons tienjarig be-(slot). — Het Verre Oosten in 1924, door W. J. die. (I. De onafhankelijkheidsbeweging in de Phi-nen. II. De uitsluitingskwestie in Californië. III. De sch-Chineesche betrekkingen en het Russisch-sche verdrag van 31 Mei 1924. — In een volgende ortzetting: IV. De Russisch-Japansche onderhan-en. V. De burgeroorlog in China. VI. De Nieuw-concessie). — Arbeidsbemiddeling, door L. B. — ding, oefening en beoordeeling, door J. C. A. Ban-— Een en ander over eereschulden, door v. d. B. kele losse gedachten over opleiding van jonge ren, door R. C. — Weerbaarheid, plicht. — Uit de periodiek.

Oedaya (Opgang).

1925. Titelplaat: De waterwerken bij Koedoes. — and en Indonesië. Rede, uitgesproken door R. M. eroto (slot). — Historisch overzich van het ont-n de ontwikkeling van de vereeniging „Madi Poerno", samengesteld door haar Bestuur (vervolg). — Het zedelijk ideaal van een Indonesischen ontdekker (nl. Mohammad Hamzah Harahap, die een bestrijdingsmiddel tegen lepra heeft gevonden), door J. B. Sitanala. — Indrukken van de „Buitengewesten" Deli-Medan, door H. F. Tillema (vervolg).

Indonesia Merdeka.

3e jaarg. No. 2 (April '25). In memoriam Ismael Mangoenprawiro. — La verité est en marche. — Twee Nederlanders aan het woord (Minister De Graaf en .... Noto Soeroto). — Nationale aanspraken (slot).

Pharmaceutisch Tijdschr. voor Ned.-Indië

No. 4 van jaarg. II (1 April '25) bevat o.m.: Oud en nieuw in zake het opium, door M. Th. Koks (vervolg). — Oleum Chenopodii, door M. Duyster. — Iets over de biologische reiniging van afvalwater, door N. A. Roozendaal. — Bepalingen van scheepvaartmaatschappijen betreffende het vervoer van chemicaliën en gevaarlijke stoffen, door M. Duyster.

Vrijzinnig Weekblad.

8e jaarg. No. 12 (21 April '25). Aan Mr. Dr. W. M. G. Schumann, aftredend Voorzitter van den Volksraad. Ten afscheid, door A. Djajadiningrat. — Het rentetarief der Landspandhuizen, door Mr. Dr. B. J. F. Steinmetz. — Inlandsche ambtenaren-pensioen-fonds, door A. — Politieke wetenschap (de Indologische leerstoelen-kwestie), door K. — De wet op de Staatsinrichting van N.-I. in de Tweede Kamer, door K. — Gedachten na 20 Indische dienstjaren. Het overwicht van den meerdere.

De Indische Loods.

No. 14 (17—23 April '25). Uit de Inlandsche wereld. Nieuwe Inlandsche bladen. — Kolonisatie als staatsplicht. Pioniers en voortbouwers (slot). — Indië's toekomst, door J. M. van Leenhoff. — De Indische leerstoelen te Utrecht. (Paeadvies, uitgebracht door den Senaat der Utr. Universiteit).

De Indische Post.

Uit den inhoud van het 18 April-Nr. Radio-telegrafische gemeenschap Indië—Europa. — Meubelen uit den Compagniestijd, door V. I. van de Wall. — Nog eens de Indologische leergang te Utrecht. — De vrouw en haar kind in de tropen, door Arts E. H. Hermans. — Rottanpalmen, door S. J. Gs. R. — Indische collega's in Holland III. Johan Koning, door J. F. — Indië op de Jaarbeurs (te Utrecht).

* * *

Algemeen overzicht van handel, nijverheid, enz. van Nederlandsch-Indië gedurende 1924. (Handelsberichten, 21 Mei '25).

Een en ander over den aard der arme alluviale tinertsafzettingen van Billiton en hun waardebepaling door booronderzoek. Voordracht door J. C. Mollema. (De Ingenieur, 23 Mei '25).

De pendopo in de Soenda-landen (met ill.), door R. Mochamad Enoch. — Tuinarchitectuur en haar toepassing in Indië. (Ind. Bouwk. Tijdschr., 28 Febr. '25).

Het William-Booth-Vrouwen- en Kinderziekenhuis van het Leger des Heils te Soerabaja (met ill.). (Strijdkreet, 23 Mei '25).

„Ondernemersraad voor Ned.-Indië", poenale sanctie en volkshuisvesting in Deli, door H. F. Tillema. (Democratie, 22 Mei '25).

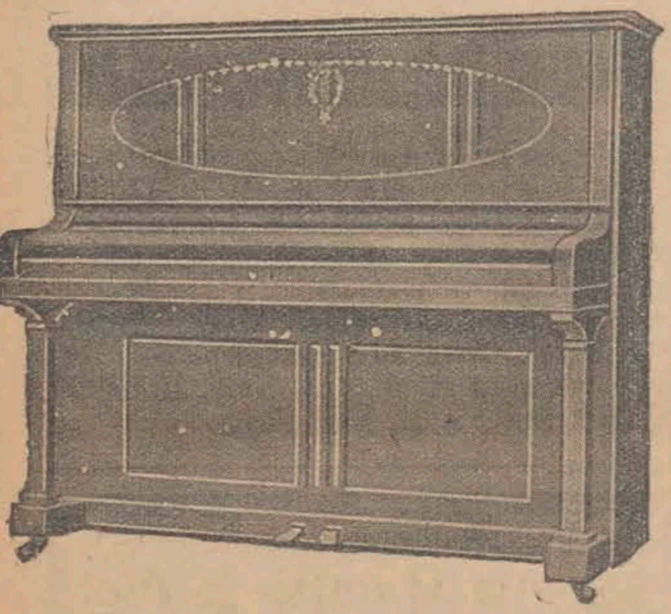
Jaarverslag over 1924 (uitgebracht in de alg. verg. van 12 Mei 1925) van de Ver. Bureau voor Handelsinlichtingen" te Amsterdam. (Bevat o.a. mededeelingen en een afb. over een in Oct. '24 gehouden tentoonstelling van West-Indische producten en curiositeiten).

Notulen der jaarlijksche alg. ledenverg. van den Ondernemersraad voor Ned.-Indië, gehouden te 's-Gravenhage den 7en Mei 1925, bevattende de in die vergadering door Prof. Mr. M. W. F. Treub uitgesproken jaarrede, enz.

Statistiek van den handel en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië over het jaar 1923. Deel I. Samengesteld bij het Hoofdkantoor der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1925 No. 16. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. (Weltevreden).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Maart 1925. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Van Nonkodjadjar naar den Bromo, door G. H. C. Hart. (Nederland. Maart '25).

Met een speda door Sumatra (vervolg), door G. de van der Schueren. (Opgang, 5e jaarg. bl. 229).

Onze vaderen op Amboina, door H. W. Bredeé (slot). (Morks' Magazijn. 1925, bl. 140).

Iets over het Javaansche tooneel (vervolg), door S. Kalff. (Het Tooneel, X, bl. 146).

* * *

De gouverneurs van Koromandel: C. van Teylingen 1761—1765 en P. Haksteen 1765—1771, door (wijlen) A. K. A. Gijsberti Hodenpijl. (Bijdr. Vaderl. Geschiedenis. 6e R. II, bl. 109).

Het dagboek van Hendrik Haecxs, lid van den Hoogen Raad van Brazilië (1645—1654), medegedeeld door S. P. l'Honoré Naber. (Bijdr. en Meded. van het Historisch Genootschap, dl. 46, 1925, bl. 126).

The life after death in Oceania and the Malay Archipelago by R. Moss. (Oxford, Clarendon Press). With maps.

BOEKAANKONDIGING.

De muziek in Europa, na Wagner, door Herbert Arcliffe, vertaald door J. de Gruyter, aldus de titel van no. 37 der uitgaven van Elsevier's Algem. Bibliotheek. Blijkens het Voorwoord van den Schrijver is het zijne bedoeling met het schrijven van dit werkje geweest een beeld te geven van de algemeene tendenzen der moderne muziek, wat liefhebbers en beoefenaren van muziek welkom zal zijn als een waardevol bezit. Aan het boekje, als steeds goed verzorgd, is onder de bijlagen o.m. toegevoegd een lijstje van een 300-tal componisten en dirigenten die er in besproken worden.

Suriname.

In de „Haagsche Post" zet Prof. Kielstra zijn reisbrieven voort. *„Keer terug tot de werkelijkheid!"* schrijft hij boven den brief in het nummer van 23 Mei, waarin o.m. over het onderwijs wordt gehandeld.

Enkele der opmerkingen zijn juist, maar er zijn er bij die hadden kunnen wegblijven.

Het is in den laatsten tijd een soort mode om te smalen op het onderwijs in de kolonie.

Waarom zouden de kinderen in Suriname niets mogen hooren over de jaargetijden in het moederland? Van hun eigen seizoenen weten ze genoeg. Professor Kielstra trof het ongelukkig dat het juist een waanwijze schoolvos was, die de vraag stelde. Leeren de kinderen hier op school niets van de moussons in Indië. En de tallooze schoolboeken over de aardrijkskunde van Indië! Moeten de kinderen op school alleen van hun omgeving hooren? Mogen de kinderen in Suriname nooit iets lezen over sneeuw, omdat die daar nooit valt! IJs kennen ze. Lezen de kinderen in Holland nooit over bergen, die ze nooit zien? En kinderen in Limburg nooit over zee en duinen?

„Maar over de omgeving, waarin ze leven, over de insecten bijvoorbeeld en de vogels, die ze dagelijks zien, wisten ze niets te vertellen, dan wat ze bij ervaring wisten."

Had de professor langer kunnen waarnemen, dan had hij ervaren dat het volkskind in Suriname heel wat weet van zijn omgeving, al leert hij dat niet op school en al weet hij niet vlot te vertellen wat hij weet, in een taal die hij niet dagelijks spreekt.

En hoe staat het *hier* met de kennis van de omgeving bij stadskinderen en zelfs bij den doorsneemensch? Wat weten ze van insecten, van vogels — behalve misschien van de musch en de kraai — van de meest gewone boomen?

De professor neme deze proef: hij loope den eersten den besten winkel in de eene of andere stad binnen en vrage den winkelier of een der klerken naar den naam van den boom, die voor den winkel staat. Wij hebben eens in een bosch gewandeld met een Kamerlid, die een prachtbeuk voor een iep aanzag.

Nagenoeg geen der candidaten op een examen voor een lageren ambtenaarsrang kende de havens die de K. W. I. Mail tusschen Paramaribo en Curaçao aanloopt. Welke ervaring zou men *hier* opdoen als men bij een gelijksoortig examen vroeg naar de havens die b.v. de booten van de Maatschappij Nederland tusschen Amsterdam en Batavia aandoen?

„Algemeen is verder de klacht — lezen we voo[rts] dat degenen, die met goed gevolg de school h[ebben] afgeloopen, geen plaats in het economisch leven [zoe]ken, maar allen hunkeren naar een ambtenaarsba[an,] liefst op een kantoor!"

„Allen"! Wie heeft den professor dit op de m[ouw] gespeld? Een zeker percentage van hen die de s[chool] verlaten is noodig voor de vervulling van de pl[aatsen] op kantoren, enz. Is dat ergens ter wereld anders? [Niet] allen zijn geschikt voor den landbouw, de ambac[hten,] de boschbedrijven, enz. Prof. Kielstra sla eens [het] Koloniaal Verslag — thans geheeten „Verslag va[n be]stuur en staat" — Bijlage B op, n.l. den „Staat, aa[ntoo]nende de verdeeling van de bevolking naar de o[nder]scheidene betrekkingen, beroepen en ambachten[" en] vrage zich af waar al die ambachtslieden, la[ndbou]wers, sjouwers, zeelieden, arbeiders in de gou[d- en] balatavelden, enz. vandaan komen.

Men moest eindelijk ophouden verschijnselen al[s spe]cifiek Surinaamsch aan te duiden, die overal [voor]komen.

Wij zullen het — hier althans — bij deze o[pmer]kingen laten. Zeker, aan het onderwijs in Sur[iname] valt — als overal elders — heel wat te verbe[teren,] maar men zoeke de verbetering niet in de ver[keerde] richting en late zich niet leiden door ondoord[achte] leuzen. Zoodra het landbouwbedrijf een beho[orlijk] bestaan oplevert, zal ook het jonge geslacht [zich] weer tot den landbouw wenden. Dat hebben de [oor]logsjaren geleerd, toen er in den klein-landbouw [geld] te verdienen was. Niet landbouwonderwijs op s[chool] heeft van China, van Java, van Egypte, enz. landb[ouw]landen gemaakt. Waar de landbouw algemeen is [kan] men door landbouwonderwijs de methoden verbet[eren,] maar landbouwers *scheppen* doet dit onderwijs ni[et.]

Ten slotte nog de opmerking, dat de tallooze j[onge]lieden, die de kolonie verlaten, omdat zij, bij den [kwij]nenden toestand van het land, daar geen beho[orlijk] bestaan vinden, in den vreemde vrij goed terecht [ko]men...... dank zij het genoten onderwijs.

* * *

Een vriendelijke hand zendt ons ter lezing „Th[e In]ternational Sugar-Journal" van April j.l., waarin [een] artikel: *„Fowler Punt Ploughing Tackle at wor[k in] British Guiana"*, met drie kiekjes, waarop men d[e kaa]belploegen aan het werk kan zien op een suike[rplan]tage in Demerary. Voor wie de geschriften van d[e heer] Pyttersen kent, handelende over de mogelijkhed[en van] het mechanisch landbouwbedrijf in Suriname, bev[at het] artikel weinig nieuws. Niettemin verzuime m[en] in Suriname niet, eens een kijkje te gaan nemen in [De]merary. De motoren, opgesteld op ponten in de [...] trenzen, worden gestookt met alcohol op de pla[ntage] zelve verkregen uit melasse.

* * *

Te beginnen met het nummer van 2 April heeft [het] blad „De Surinamer" een nieuw kleed gekregen. [Het] blad ziet er nu smakelijker uit. In elk opzicht s[chijnt] ons de nieuwe vorm een verbetering.

* * *

Uit Suriname wordt ons toegezonden een nieuw[, op] geel papier gedrukt blaadje, „De Marconist, We[ekblad] voor nieuws en advertentiën", dat des Zaterdag[s ver]schijnt.

* * *

In „De Maasbode" van 15 Mei van de hand va[n den] heer W. Arntz een zijner forsche artikelen, waar[van] het slot luidt:

......„Niettegenstaande de gunstige stemming di[e in] de Tweede Kamer heerscht, heeft deze toch niets v[oor] de kolonie bereikt en als binnenkort de Eerste Ka[mer] de begrooting, na een beetje geklaag over den sl[ech]ten financieelen toestand, zal hebben aangenomen [,] weer voor een jaar de belangstelling bij Regeering [en] Kamer verdwenen.

De a.s. verkiezingen openen voor Suriname g[een] nieuw perspectief, vermoedelijk zullen vrijwel deze[lfde] leden in de Kamer terugkomen en wat het daar[van] heeft te verwachten, weet het bij ondervinding."

* * *

Ingediend is een wetsontwerp tot vaststelling v[an] het slot der rekening van de koloniale uitgaven [en] ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 19[..]

Blijkens de toelichting hebben de uitgaven [...] *f* 9.585.612.73, de ontvangsten ad *f* 4.841.035.98½ [...] *f* 4.744.576.74½ overtroffen. De gewone uitgaven b[...]

bedragen *f* 8.383.649.35 en de gewone inkomsten 12.035.98½.

Het bedrag, hetwelk door een bijdrage uit 's rijks kist behoort te worden gedekt, wordt becijferd 3.771.613.36½ of *f* 41.149.36½ meer dan het bedrag *f* 3.730.464, waarop die bijdrage laatstelijk werd amd, terwijl in de dekking van het nog overblijd gedeelte van het nadeelig slot ad *f* 972.963.38 door leening zal behooren te worden voorzien.

Curaçao.

Amerika en Curaçao.

„The Chicago Tribune" van 22 April 1925 staat een over „Curaçao Key to Canal". Daarin wordt van emstad gezegd, dat het „is the chief key to any attack o nthe Panama canal from the Atlantic . De St. Annabaai is een ideale oorlogsbasis voor rijdkracht. En de ontwikkeling van den laatsten heeft Willemstad van nog meer beteekenis ge-. Aldus eindigt de schrijver:

The waters off the north coast of Venezuela from Atlantic at Barbados or Trinidad are full of reefs isolated rocks, such that a fleet on its way from Atlantic to Curacao could make its way through without much difficulty yet being protected by in a measure from submarine attack. Te same also form an avenue for the protection of a line communication and supplies.

This harbor is believed to offer for an enemy fleet best main base obtainable for major operations by Atlantic power against the canal. Once taken, the score could be made almost impregnable with backed up by the heavy guns of the main fleet water behind the hills. Firmly ensconced here, enemy would be in a fair position to reach the of Darien and the many smaller places nearer the the entrance to the canal, where submarines might able to base themselves and to stop all interoceanic movement."

Voz di pueblo.

Wij hebben dit blad niet meer ontvangen sinds het houden heeft orgaan van den Curaçaoschen Vrijbond te zijn. Zou het met dezen een ontijdige dood storven zijn?

Aruba.

„Amigoe" heeft weer een belangrijk artikel, dat hier laten volgen:

Hoe langer zoo meer raakt er bekend van de sche plannen van de Lago Oil Co. op Aruba. In een el in de The Charleston Evening Post opgenomen Bol. Com. lezen we, dat de uitdieping van de San asbaai van Aruba en de bouw van een dok aldaar evertrouwd aan The Salmons Dredging Co. te ston in de Ver. Staten voor de som van 410.000 dls. Raffinaderij, die de Lago Oil Co. bij Aruba zal open, wordt begroot op 10 millioen dls. en zal onaan duizend menschen werk verschaffen.

Amerikanen zijn in de wolken over de prachtige lijke haven van San Nicolaas. De haven, zegt het artikel, is door een natuurlijk rif als een voldam van de zee afgeslaten. Alleen bij den ingang een rots die in den weg zit en verwijderd moet en. Die ingang en ook verderop zal een kanaal tot voet worden uitgediept. Die rots bij den ingang et dynamiet worden opgeblazen. Mnr. Salmons zal stoomboot sturen met een onderzeesche boorting om de gaten te boren voor de springstof en hydraulische baggermachine van 20 inch en 2 drijkranen.

25en April wordt er te Charleston een sleepboot acht om al dat materiaal naar Aruba te sleepen. maatschappij heeft een vol jaar gevraagd om dat che werk te voltooien.

directeur zelf, de hr. Salmons, komt begin Mei om ende eenige maanden persoonlijk het werk te

r dat baggerwerk en het uitdiepen der haven zul-à 100 personen aan ingenieurs, werkbazen en ders benoodigd zijn.

Lago Oil Co. heeft in Venezuela reeds 10 petroputten in bedrijf, bovendien in het Lago (Meer) Maracaibo 30 boorputten en nog 80 putten ond.

schijnt vrijwel zeker, dat nog een andere Mij., de England Oil Co. in combinatie met nog een andere nstig plan heeft zich op Aruba te vestigen en concessie zou hebben aangevraagd. Alles wijst er op, dat men zich op Malmok op de Zuid-Westpunt van het eiland zal installeeren.

De vertegenwoordiger dier Mij., de Heer Frank W. Carpentier, is 19 Maart op Aruba aangekomen en daarna naar Maracaibo vertrokken.

Wanneer die werkzaamheden voor goed zullen beginnen, vreezen wij ook met den correspondent van La Union, een groote uittocht van het Arubiaansch werkvolk, wat tot nu nog bij de Cur. Petr. Ind. Mij. en bij de Phosphaatmijnen van Sta. Barbara op Newport aan den arbeid is.

In het verschiet dreigt een ernstige kwestie: gebrek aan werkvolk voor deze uitgebreide industrieele ondernemingen op Curaçao en Aruba."

Uitvoer.

Hier volgen eenige vergelijkende uitvoercijfers over 1923 en 1924.

Steenkolen:

1923	51.148	ton	*f* 1.303.953.—,
1924	72.016	„	„ 1.552.964.—.

Fosfaat:

1923	85.855	„	„ 1.856.655.—,
1924	100.371	„	„ 1.996.381.—.

Petroleumproducten:

1923	*f* 13.093.466.—,
1924	„ 27.517.781.—.

Uit den Verren Vreemde.

Heeft Amundsen de Noordpool bereikt?

Amundsen, die in 1911 per ski en hondenslede de Zuidpool bereikte, wilde nu ook de Noordpool bereiken. Was hij de eerste, die voet zette op het punt, dat de Zuidpool der aarde vormt, op de Noordpool is de Amerikaan Peary hem in 1909 al voor geweest, althans indien diens waarnemingen juist hebben kunnen zijn, hetgeen wel eens in twijfel is getrokken.

De vliegtocht heet die van Amundsen en Ellsworth, laatstgenoemde heeft de aan de onderneming verbonden kosten voor een zeer groot deel voor zijn rekening genomen, maar maakte den tocht zelf ook mede.

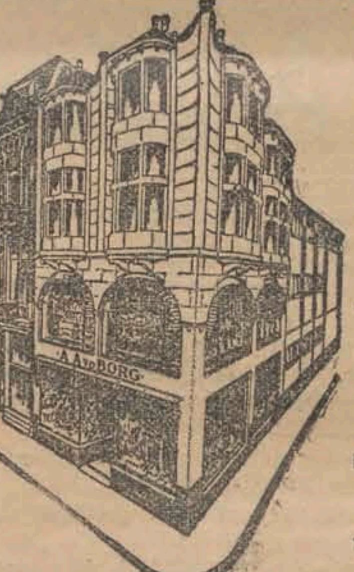
Toen de laatste hand werd gelegd aan het inrichten van de basis van vertrek op Spitsbergen spitsten wij de aandacht nog eens bijzonder op hetgeen stond te gebeuren als het eindelijk volvoeren van een lang beraamd plan, waarvan de volbrenging reeds twee malen werd uitgesteld, en dat ditmaal niet licht weer opgegeven zou worden, ook al omdat een Amerikaansch plan, om per bestuurbaren luchtballon aan den Noorschen vliegtuigtocht de loef af te steken, mede prikkelde tot doorzetten.

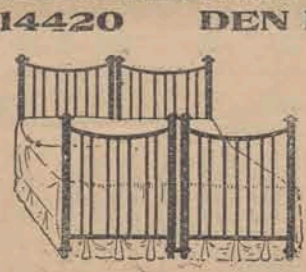
Nadien werd een schrijven van Amundsen, uit Kingsbay (Spitsbergen) verzonden, gepubliceerd, dat de beteekenis der telegrammen, die ons nu, via Oslo(het zoo herdoopte Christiania) bereiken, bij voorbaat toelichtte, en waaraan wij daarom 't een en ander ontleenen, alvorens de berichten van den dag kort te bespreken. (De N.R.Ct. van 23 Mei e.v. bevat uitvoerige uiteenzettingen).

Na de voorbereidende proefvluchten der vliegmachines zouden de poolschepen, die voor de expeditie beschikbaar zijn gesteld, de Farm en de Hobby, naar de noordkust van Spitsbergen varen. De meteorologen op de Farm zouden 's ochtends waarschuwen als de weertoestanden den dag geschikt deden achten om de vlucht in te zetten. Amundsen was voornemens dan 's morgens van Kingsbay te vertrekken, naar de schepen te vliegen, welke zich aan den rand van het Poolijs of bij het ijs in een van de fjorden zouden hebben opgesteld. Bij aankomst aldaar zou alles in gereedheid worden gebracht voor het vertrek naar de Noordpool, dat, naar hij voornemens was, omtrent 4 uur n.m. zou plaats vinden.

De afstand van daar tot de Pool werd op 1100 K.M. gesteld, deze zou, bij stil weer, in 8 uren kunnen worden afgelegd. Aanvankelijk zou men 150 K.M. p. u. nemen; naarmate de lading verminderde zou men de snelheid toch niet opdrijven, teneinde de motoren te sparen; ook niet op de terugreis. Amundsen gaf als zijn voornemen te kennen, te landen zoodra de waarnemingen aangeven dat zijn vliegtuig boven de Pool zou zijn. Na landing zouden nauwkeurige opnamen moeten uitwijzen of men al dan niet op het poolpunt der aarde was, was men daar niet dan zou een laatste spurt daarheen gericht worden.

Om volkomen zeker te zijn, dat de Pool bereikt is, zal het aldaar vertoeven van een paar uren noodig zijn; mocht de lucht bedekt zijn, dan moet men om de waarnemingen te kunnen verrichten op helder weer wachten. Dit kon 't noodig maken verscheidene dagen uit te

blijven.

Mocht men geen geschikte landingsplaats ontdekken dicht genoeg bij de Pool, dan zou men de mee te nemen Noorsche vlag laten vallen, en den koers terug naar Spitsbergen richten.

Verder schreef hij:

De bemanning van de twee toestellen is nu voorgoed vastgesteld. Vliegboot N. 25 zal onder mijn eigen leiding staan en bestuurd worden door luit. Hjalmar Riiser Larsen. Onze mechanicien zal Carl Feucht zijn. Vliegboot N. 24 zal onder leiding staan van Lincoln Ellsworth, wiens bestuurder luit. Leif Dietrichsen en wiens mechanicien luit. Oskar Omdal zal zijn.

De land-groep, 't deel van de expeditie dat niet aan de eigenlijke vliegtocht deelneemt, maar te voet verkenningen doet, en tot op een afstand van de schepen, in de richting van de N.P., het ijs op gaat, bestaat uit veertien man. Het meteorologische werk zal gedaan worden door dr. Bjerknes en Ernst Calwagon, bijgestaan door Halvard Devold, die vroeger aan meteorologische stations in poolstreken heeft gewerkt. Tot onze groep behooren ook journalisten, die het publiek telegrafisch op de hoogte zullen houden van wat er van dag tot dag voorvalt. Frederik Ramin, de Noorsche journalist, seint en schrijft artikelen voor de voornaamste Europeesche bladen, terwijl de Amerikaan James B. Wharton hetzelfde zal doen voor een aantal Amerikaansche en Canadeesche. De expeditie heeft haar eigen film-opnemer, die ook gewone foto's zal nemen. De dokter is een Noorsche officier van gezondheid, dr. Matheson.

Ons moederschip is de Farm, gezagvoerder kapitein Hagerup, die als leider van de expeditie zal optreden als ik met het vliegtuig weg ben. Ons tweede schip, de Hobby, zal tijdens mijn afwezigheid onder commando staan van luitenant Horgen.

Bijtijds ingelicht omtrent de voornemens en de organisatie, wachtte Oslo in spanning op 't eerste bericht; dat daar op Hemelvaartdag aankwam als, om half zes n.m. uit Kingsbay verzonden, radio-telegram. Het meldde dat een kwartuur te voren het vertrek had plaats gevonden.

Dank zij de prachtige uitvinding der draadlooze telegrafie volgden spoedig meer uitvoerige bijzonderheden.

Maandag ,18 Mei, kwam de aankondiging der meteorologen van te verwachten gunstig weer. Amundsen en Ellsworth besloten, in overleg met hun tochtgenooten, Woensdag te vertrekken.

De afvaart zou uit Kingsbay zelf geschieden, de ijstoestanden bij N.W. Spitsbergen toch waren zóó, dat het niet mogelijk was daar open water te vinden, waar de vliegtuigen naast de schepen konden liggen voor de laatste vulling der tanks. Na de benzine te Kingsbay te hebben gelost vertrok de Hobby, om, met de Farm zoover mogelijk noordelijk ligplaats te zoeken.

Woensdag viel in Kingsbay veel sneeuw en stond daar een sterke wind, hetgeen de meteorologen toch niet afbracht van hun gunstig oordeel over de weertoestanden, al moest 't vertrek dien dag ook uitgesteld worden. Donderdag ging Amundsen 't eerst de lucht in, 4 minuten later gevolgd door Ellsworth.

Als bijzonderheid maakte een telegram er nog melding van, dat Amundsen aan Dietrichsen, bestuurder van vliegtuig 24, deze instructie gegeven heeft:

„Voor het geval de twee vliegtuigen het contact met elkaar mochten verliezen, moet vliegtuig 24 onder bevel van luitenant Dietrichsen door gaan. Dietrichsen wordt in naam van Z.M. den koning van Noorwegen gemachtigd eventueel ontdekt land in bezit te nemen."

Amundsen's bevoegdheid om land in bezit te nemen is vervat in een telegrafische machtiging van Mowinckel, den Noorschen eersten minister, die tevens Amundsen en zijn tochtgenooten uit naam van het geheele Noorsche volk „vaar wel" wenschte.

Nadien een bericht, dat de aankomst aan de N. P. meldde, doch dit is niet bevestigd. Integendeel. 't Is eigenlijk zonderling; maar er is tot nu toe (Dinsdagavond 26 Mei) geenerlei bericht. Amundsen had den weg over het Denen-eiland als eerste route aangegeven en zelfs daar is niets van de vliegtuigen gezien.

Mochten de vliegtuigen in het ongereede zijn geraakt, of mocht het weer-de-lucht-ingaan na landing bij de N. P. verhinderd worden, dan worden de reizigers in uiterst ongunstige verhoudingen gebracht. Toen Peary in 1909 de N.P. bereikte beschikte hij over honden, sleden, enz. Amundsen en de zijnen zouden van de meest moderne vlieguitrusting, in de allerongunstigste loopuitrusting vervallen. De kortste weg ter redding loopt dan naar Kaap Columbia (800 K.M.), van waar de kust van Groenland te volgen is. In een der berekeningen kwam de „N. R. Ct." tot de mogelijkheid, dat de reis dan, instede van enkele dagen, tot in 1926 zou kunnen loopen.

Verdiepen wij ons nog maar niet in dergelijke gelijkheden, evenmin in die van een verongelukken van de twee, van de beide vliegtuigen.

Amundsen heeft immers zelf de mogelijkheid van een oponthoud van eenigen duur aan de N. P. voor aangekondigd.

Uit het feit, dat er reeds sprake is van ondernemingen om de uitblijvenden te gaan opzoeken, blijkt ter dat men zich ongerust begint te maken.

McGovern's Expeditie naar het Amazone-gebied.

Dr. McGovern, de Engelsche ontdekkingsreiziger, die drie jaar geleden is teruggekeerd van een reis vol avonturen naar Tibet, bij welke gelegenheid hij er in slaagde de verboden hoofdstad Lhassa binnen te dringen, heeft een nieuwen ontdekkingstocht ondernemen naar het uitgestrekt en onbetreden gebied tusschen de twee zijrivieren van de Amazone. De voornaamste van de Amazone zijn wel bekend maar het gebied ten Zuiden er van (Noordoostelijk van Peru) en de daar zijn nagenoeg geheel terra incognita. Het trans-lantische stoomschip, dat den reiziger zal mee gaat bijna 1700 K.M. de rivier op, tot Mannaos toe. Het volgend traject langs de rivier, 1400 K.M., wordt per motorboot afgelegd. En daarna gaat men in kano's verder, waarmede men Rio Uaupes hoopt te bereiken. Van daar gaat de reis door onbekend land naar de Putumayo en zakt men naar Peru af.

Dr. McGovern verklaart dat de Uaupes-stammen, die hij zal ontmoeten, zeer vijandig zijn tegenover vreemdelingen en de gewoonte hebben hun vergiftige pijlen af te schieten zonder waarschuwing of onderzoek. Dat is hij een groot bezwaar omdat de ervaring hem heeft geleerd, dat men best met wilden kan opschieten, indien zij maar gelegenheid willen geven met hen in aanraking te komen.

Dr. McGovern houdt er niet van met zware konvooien te reizen; licht en snel is zijn leus. Voor het voedsel van zijn expeditie zal de wildernis moeten zorgen. De tocht gaat dwars over het Noordelijke gebied van Zuid-Amerika, van den Atlantischen tot den Grooten Oceaan, en het doel is zooveel mogelijk kennis te vergaren omtrent de bewoners van het gansche stroomgebied van de machtige rivier, zooals de Maupis, de Maku-de stammen, de wilden van het plateau en de Inca's. Als geschenken voor die volken neemt de reiziger zakmessen, scharen, hand- en zakspiegels mee. Dr. McGovern wordt vergezeld door John Manling, die photo's zal nemen en het museum voor natuurlijke historie in Kensington met belangwekkende specimina op het gebied der volkenkunde hoopt te verrijken.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Arnhem en Omstreken.

VERSLAG OVER 1924.

Inkomsten:

1 Januari.	Saldo	f [illegible]
1 Januari.	Rente Spaarbank	„ [illegible]
11 Januari.	Contributie E. M. van Hille	„ [illegible]
22 Februari.	Van Incasso-Bank, geïnde contributiën	„ 134.[illegible]
7 Maart.	Contr. Baumann f 2.50, v. Hasselt (De Steeg) f 2.50, Wepf f 5.—	„ 10.[illegible]
16 Mei.	Van Spaarbank	„ 10[illegible]
31 Mei.	Contr. Mej. v. Hoorn f 5.—, Dr. Leyds f 5.—	„ 10.[illegible]
24 Juni.	Contr. Prakken f 5.—	„ 5.[illegible]
	Totaal	f 195[illegible]

Uitgaven:

1 Januari.	Rente Spaarbank	f 7.[illegible]
22 Februari.	Incasso-Bank, kosten inning contributie	„ 5.[illegible]
25 Februari.	Aan Hoofdbestuur	„ 11[illegible]
26 Februari.	Ds. Drost, Suriname-film	„ 50[illegible]
7 Maart.	Linden, drukwerk en porti	„ [illegible]
7 Maart.	Incasso-Bank, kosten inning contributie	„ 0.5[illegible]
31 December.	Saldo	„ 15.[illegible]
	Totaal	f 195[illegible]

Arnhem, 28 Febr. 1925.

De Voorz., wd. Secr. en wd. Penningm.,
H. J. M. BAUMANN.

Afdeeling Breda.

VERSLAG OVER 1924.

Op het einde van 1923 telde de Afd. Breda en O. 40 leden. Dit aantal bleef hetzelfde in 1924. Een drietal leden, dat door bedanken en verhuizen verloren ging, werd door evenveel nieuwe leden vervangen. Het Bestuur werd aangevuld door de heeren Oxenaar en van Stenis.

Den 17en Maart hield de heer R. S. Hardjodiringgo een voordracht met lichtbeelden over Javaansche muziek en danskunst in de groote zaal van Concordia, waar de voordrager grooten bijval ontving.

De heer van Stenis, oud-resident van Bali, gaf 9 Mei kosteloos een lezing ten beste over Bali met lantaarnplaatjes van landschappen, tempels, huiselijke tafereeltjes, enz., zeer boeiend en leerzaam.

De toestand der financiën kan nog steeds niet gunstig genoemd worden, want na de afdracht van 60 % aan het H.B. bleef er slechts een batig saldo van ... over.

De heer L. U. van Stenis stelt zich beschikbaar als candidaat voor een plaats in het H.B.

In het begin van dit jaar traden 4 nieuwe leden toe.

De Secretaris,
L. VISSER.

Verantwoording der gelden over 1924.

Baten:

Contributie over 1924	*f* 185.50
Toelage Neve	„ 1.—
Verkoop tijdschrift aan J. Meijer	„ 15.—
Totaal	*f* 201.50

Lasten:

Januari. Aan tekort over 1923	*f* 14.97
April. Aan A. C. Zwang	„ 15.20
April. Tijdschrift Indië 1e halfjaar	„ 5.15
Mei. Dagblad van Noord-Brabant	„ 5.—
Mei. Bredasche Courant	„ 4.50
Mei. Voor projectie	„ 12.10
October. Tijdschrift Indië 2e halfjaar	„ 5.15
December. Inning contributie, zegels, enz.	„ 3.75
December. Uitgave secretaris	„ 3.53
Afdracht 60 % aan Hoofdbestuur	„ 111.30
In kassa	„ 20.85
Totaal	*f* 201.50

...eringen, 11 Februari 1925.

De Penningmeester,
E. G. A. TAENZER.

Gezien:
(g.) J. LANGENBACH.
(g.) H. DUIJVELAER.

Afdeeling Utrecht.

LEZING

„*De eerste vlucht Amsterdam—Batavia*" door den heer *A. N. J. Th. à Th. van der Hoop*, gehouden op 18 Mei voor vijf Utrechtsche Vereenigingen, waaronder onze afdeeling van Oost en West.

Door verdienstelijke bemoeiingen van onzen penningmeester was het mogelijk aan onze leden voor bovenstaande lezing een uitnoodiging te zenden. De kaarten waren strikt persoonlijk en de introductie beperkt; dit was jammer voor de huisgenooten der leden, doch zeer noodzakelijk, daar de groote zaal van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen... ursgebouw nu toch al stikvol was. De belangstelling van het groote publiek voor de personen der vliegers is zeer groot en veel menschen erkenden ook ... te zijn gegaan om „dien meneer van der Hoop" van nabij te kunnen zien. Dat zal niemand tegen... zijn; het was op zich zelf al een genoegen een ... voor zich te zien staan, die zoo gewoonweg, ... genoegelijk van zijn reis vertelde. De uitdrukking „over het paard tillen" schijnt voor de vliegerij niet vertaald te zijn, het optreden van den heer v. d. Hoop was in elk geval zoo volkomen pretentieloos, dat men veilig mag zeggen, dat de Amsterdam-Batavia-vlucht het vliegjargon niet met een uitdrukking voor een onaangenaam verschijnsel heeft verrijkt! De lezing was één groot succes. Allerlei zeer merkwaardigs kregen we te hooren over vliegtuigen voor militaire- en burger-doeleinden, allerlei wetenswaardigs werd ons verteld bij de mooie lantaarnplaatjes van de overvlogen landen en de plaatsen, waar de vliegers waren geland. Van „lezing" was geen sprake. Het was een aaneenschakeling van mededeelingen, waarbij de plaatjes de illustraties vormden, een levendige les in de aardrijkskunde van landen, waar we nu juist al héél weinig van weten! Op zichzelf is dat al de moeite waard, dat men weer eens te hooren krijgt, hoeveel land er ligt tusschen Amsterdam en Batavia, en wat voor eigenaardigheden al dat land nog voor ons verbergt. Daarbij kwam nu de sensatie, die uit-de-lucht-genomen kieken nog steeds geven, en in dit geval wel zeer bizonder de waardeering voor de prestatie van de menschen, die deze kieken maakten. Zoo nu en dan merkte spreker op, dat „zulke terreinen voor noodlanding niet geschikt waren." Het publiek besefte dat zeer wel en de gedachte, dat het voor den spreker prettig is het gedaan te hebben, maar aangrijpend moet zijn geweest om het te doen, werd in de pauze in allerlei vorm uitgesproken.

Van harte raad ik Hoofdbestuur en Afdeelingsbesturen aan, om van dezen bizonderen spreker een beurt te bemachtigen! M.i. ligt zoo'n avond volkomen op het terrein van de werkzaamheden van „Oost en West". Want onder het spreken van den heer v. d. Hoop voelde menig niet-Indischman plotseling iets voor de verbinding Amsterdam—Batavia. Het doel van den tocht was om het burger-vliegtuig in Indië te introduceeren, het resultaat in de Utrechtsche kringen scheen mij, dat, op dat oogenblik althans, Batavia bij ons werd geintroduceerd. Toen de heer van der Hoop sprak over mogelijk postverkeer in Indië, tusschen Java en Buitengewesten eenerzijds en dan, tusschen Java en Singapore of eenige plaats op het vasteland van Indië en daardoor met Engeland en Holland anderzijds, heerschte er zoo'n gespannen stilte in de zaal, dat men begreep, dat door de eenvoudige woorden over dit vliegresultaat, plotseling het groote publiek voelde, dat Batavia wat met ons heeft te maken.

Uit het applaus vóór en nà de lezing kon men wel opmaken, dat in Utrecht de heer v. d. Hoop als vlieger wordt vereerd en als spreker zeer wordt geëerd.

Daar het Jaarverslag nog niet in dit blad is verschenen, wil ik even aanstippen, dat in den loop van 1924-1925 de heer R. van Leent en Mej. J. Lagers uit het bestuur der afdeeling traden. Op de algemeene ledenvergadering werd Mej. Lagers als eerelid der afdeeling benoemd. Tot het bestuur trad Ir. P. Ch. Boland toe; de functies zijn nog niet verdeeld, daar wij nog twee bestuursleden zoeken. Voorloopig wordt het secretariaat waargenomen door ondergeteekende.

Over een zeer welgeslaagde tentoonstelling ten dienste van schoolkinderen, op initiatief van en in samenwerking met het bestuur van het Museum ten dienste van het Onderwijs gehouden, bericht ik U nader.

C. Evertsenstraat 7. C. J. RUTTEN geb. PEKELHARING.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

VOOR DE SECRETARISSEN DER AFDEELINGEN.

H.H. Secretarissen der afdeelingen wordt, als propaganda-middel beleefdelijk in overweging gegeven, ieder in zijn ressort:

1o. De personen, wier namen in de rubrieken van het K. W. worden vermeld en die nog niet als lid der afdeeling zijn ingeschreven, daarmede in kennis te stellen met uitnoodiging alsnog tot het lidmaatschap toe te treden.

2o. Onderwerpen in het K. W. behandeld, welke van belang geacht worden voor personen in hunne afdeeling welke nog geen lid zijn, mede onder hunne aandacht te brengen, met uitnoodiging als voren.

Adressen van H.H. Secretarissen der Afdeelingen van de Vereeniging „Oost en West".

Amsterdam: L. D. PETIT, Saxenburgstraat 34*h*.
Apeldoorn: J. C. BAARS, Lammerweg 3.
Amersfoort: H. J. DE WIT, Huygenslaan 25.
Arnhem: H. J. M. BAUMANN (wd.). Sonsbeekweg 6.
Breda: L. VISSER, 1e Muntstraat 6, Zandberg.
Deventer: Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ceintuurbaan 292.
's-Gravenhage: J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat 12.
Groningen: J. FRANKE, Martenshoek.
Haarlem: H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemstede.
Leiden: Mr. E. RIJKE, Witte Singel 58.
Nijmegen: L. K. C. RÖPCKE, Joh. Vijghstraat 69.
Rotterdam: W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16.
Utrecht: Mevr. C. J. Rutten—Pekelharing, C. Evertsenstraat 7.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

P. Peverelli, Hoogeweg 96 te Amsterdam, als gouvernementsarts bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

G. Kuiper, Wilbertstraat 8 te Hengelo (Ov.), als tijdelijk adjunct-accountant 1ste klasse bij den belastingdienst;

G. Langenhorst, Heuvelstraat 31 te Tilburg, als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs;

J. H. Sijbers, R. Koning en J. van Vreeswijk, allen Haarlemmerstraat 237a te Leiden en A. W. Rondeel, Kreynckstraat 8 te Zutphen, allen als controleur 3e categorie bij den Post- en Telegraafdienst.

Mej. E. Versteeg, Alberdinck Thijmstraat 10 II, te Amsterdam, als verpleegster 1e klasse bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst;

de heeren J. H. de Boer te Leek (Gr.); H. Coorengel, Vossiusstraat 45 te Amsterdam; W. J. A. Fermin, Saroleastraat 49 te Heerlen; A. P. van Gogh, Kamperfoeliestraat 85 te 's-Gravenhage; C. van Ingen, Wilhelminastraat 3 te Alphen a/d Rijn; J. C. Mulder, Kerklaan 14 te Apeldoorn; R. Posthuma, te Twekkelo H. 79, bij Lonneker; J. J. H. van Rijn, Boulevard Bankert 108 te Vlissingen; H. Sluymer, Molendijk 11 te Oud-Beyerland en mej. G. Braams, Daniël de Langestraat 12 II te Amsterdam, allen als controleur 2e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.

UIT DEN DIENST IN INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

J. J. Rombach, refernedaris ter Alg. Secretarie, Leiden, Witte Singel 83.
J. H. Klein, Directeur Normaalschool Inl. hulponderwijzers Pematangsiantar, Den Haag, Swammerdamstraat 18.
C. H. Paris, wnd. onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Utrecht, Kanonstraat 23.
W. H. M. d'Haens, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Amsterdam, Neerstraat 32 I.
A. F. W. Weyers, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Amersfoort, Kapelweg hoek Coornhertstraat.
J. M. Nelissen, hoofd v. d. ambachtsschool voor Inlanders te Soerabaja, Den Haag, Nicolaïstraat 69.
L. J. C. Beukers, referendaris bij het Dep. van Gouv.-Bedr., Den Haag, Obrechtstraat 440.
J. W. Westhoff, voorzitter van de Landraden te Bindjai, Hardenberg.
W. H. A. Manusama, magazijnmeester bij de Goud- en Zilvermijnen te Benkoelen, Den Haag, Obrechtstraat 70.
H. H. van Hirtum, wagenopzichter bij de S.S. en Tr., Bussum, Cereslaan 23.
S. D. Kuypers, ambtenaar ter beschikking bij den dienst voor Waterst. en Electr., Apeldoorn, Hoogakkerlaan 7.
A. Boon v. Ostade, controleur 1e kl. P.T.T., Den Haag, Regentesselaan 155.
F. Lubberink, gouvernementsveearts 1e kl., Gorcum, Arkelstraat 495.
J. J. van Houten, techn. ambtenaar 1e kl. bij de P.T.T., Rijswijk, Verhagen Metmanstraat 60.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1⁰. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. leeraar (of leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. doctoren of doctorandi Nederlandsche letteren;
e. candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur (na vergelijkend onderzoek, leeftijdsgrens 22 jaar, H.B.S. 5-j. cursus of daarmede gelijk te stellen examen);
f. afdeelingschef Centraal Kantoor voor de Statistiek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel;
g. officier van gezondheid 2de klasse (in vast... tijdelijken dienst);

2⁰. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. hoofdonderwijzeres;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekk... in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich ... het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het M... terie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling ... (voor de betrekkingen genoemd onder 1⁰., *a* t/m *f*) ... de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1⁰., ... tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder ...

Mutaties van 20 tot 27 Mei.

Nieuwe leden:

J. A. Bientjes, Amersfoort, Prinses Marielaan 15. f 5...
A. F. Philips, te Eindhoven. *f* 5.—.
Mr. R. Siegenbeek van Heukelom, Den Haag, ... Israëllaan 51. *f* 5.—.
A. N. H. van Nes, Administrateur Suikerfabriek, ... Haag, Hotel Pomona. *f* 5.—.
C. A. Meulemans, Oud-Generaal-Majoor-tit. N.-I. L., ... Haag, Charlotte de Bourbonstraat 13. *f* 5.—.
L. J. Klinkenberg, Bouwkundig Bureau, Den Haag, ... cob Mosselstraat 49. *f* 5.—.
J. Thön, oud-Machinist Java China Japanlijn, Den H... De la Reijkade 59. *f* 5.—.
A. J. F. Koeleveld, Vertegenwoordiger Singer Mij., ... Haag, 's-Gravenzandelaan 154. *f* 5.—.
J. W. Macdonald, Administrateur s.f. „Medaric" ... Djokdja. *f* 12.—.
S. A. C. Dudok van Heel, Administrateur s.f. „Gem... te Kendal. *f* 6.—.
J. H. P. de L'Ecluse, Hoofd Belastingaccountantsk... toor te Malang. *f* 5.—.

Adresveranderingen:

W. J. Rahder, oud-Resident S.O.K., Freiburg i/Bre... (Baden), van: Hotel Freiburgerhof naar: Hohenzollern.
Mr. S. Cohen Fzn., oud-Regeeringscommissaris v... Bestuurshervorming, Den Haag, van: Galileistra... naar: Regentesselaan 6.
J. C. W. Smits, Amsterdam, van: Commelinstraat 2... naar: Admiraal de Ruyterweg 278 III.
M. en W. Garschagen, Amsterdam, van: de Lair... straat 116 naar: Jan Luykenstraat 20.
J. A. J. Vermaat Jr., Hoofdambtenaar bij de S.S., ... Bandoeng, Tasmanplantsoen 41, naar: Den ... Azaleastraat 15, p/a. majoor-Intendant J. Boon. ...
E. A. Th. Haase, Ambt. Dep. v. Justitie, van: ... vreden, Hoofdkantoor Gevangeniswezen, naar: ... Haag, van Loostraat 100. *f* 5.—.
R. A. Rijkschroeff, Hoofdcommies Dep. v. Gouv. ... van: Den Haag, Valkenboschlaan 128, naar: ... doeng, Dep. v. G. B., Afdeeling IV.
Mr. C. Bakker, Ambtenaar bij de Belastingen, van: ... versum, Bloemstraat 14, naar: Weltevreden, De... tement van Financiën.
Mej. M. A. Twiss, Controleur 1e kl. P.T.T., van: W... tevreden, Tjikini 66, naar: Soerabaija, Billitonst... 1, Goebeng.
W. J. R. Zieck, Ass.-Resident, thans te Denpasar (Bali...
Y. P. Visser, Adm. Ambt. B.B., naar: Maros (Celebes...
G. J. van Reenen, Controleur Opiumregie, naar: Ko... Radja.
A. H. Haak, Leeraar M.U.L.O., naar: Kota-Radja.
H. J. van Haeften, Controleur B.B., naar: Kebume... (Kedoe).
M. A. Burgemeestre, Hoofdbeheerder Pandhuisdienst, ... naar: Soerabaja.
A. C. Bouman, Gouv. Arts C. B. Z., naar: Semarang.
A. Wepf, Algemeen Ontvanger, naar: Bandoeng.
F. A. Perretsz, Algemeen Ontvanger, naar: Soerabaja.
Ds. E. Klaassen Dzn., naar: Pematang Siantar (S.O.K.)...
W. H. Sonius, 1ste Luit. Inf., van: Tapa Toean naar: Kota-Radja, Hospitaalweg E. 32.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

DIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.
ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen onder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
UIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland verblijven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.
UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248
ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
ERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze **Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
Over Bali en zijne bewoners.
Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Inlandsche Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).